

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

Bakalářská práce

2021

Hugo Kalinin

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra amerických studií

Politický vývoj Chile v letech 1973-1990

Bakalářská práce

Autor práce: Hugo Kalinin

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Szobi, Ph. D

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10.7.2021

Hugo Kalinin

Bibliografický záznam

KALININ, Hugo. *Politický vývoj Chile v letech 1973-1990*. Praha, 2021. 43 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Pavel Szobi, Ph. D

Rozsah práce: 82 335

Anotace

Bakalářská práce se zabývá politickým vývojem v Chile v letech 1973 až 1990. Předmětem výzkumu jsou ekonomické a sociální nástroje, kterými si junta získávala a udržovala moc. V Chile se v tomto období díky puči dostává k moci vojenská junta. Ta se v prvotních letech po převratu dostává do procesu upevňování své moci. Práce se nejprve věnuje tomuto období po převratu. V této části jsou rozebrány nástroje využívané během procesu budování vládní struktury a s tím spojeným Pinochetovým vzestupem až na post prezidenta Chile republiky. Dále jsou rozebírány nástroje využité během ekonomické přestavby země, jež dostává Chile z ekonomické krize a následně je kladen důraz i na hromadné represe proti opozici a s nimi spojené porušování lidských práv ze strany režimu. Následující části se věnuje pozdějšímu období, kdy je již vládní struktura junty definovaná a země se dostala z ekonomické krize. Zde jsou rozebírané mocenské nástroje, kterých junta využívá v momentě vzrůstajícího vnitřního a zahraničního tlaku volajícího po demokratizaci. V dalších subkapitolách je rozebrána snaha junty udržet si moc během ekonomické krize a její manipulace během třetího plebiscitu, který následně znamenal prohru tohoto režimu a předání moci nové demokratické vládě.

Annotation

The bachelor thesis deals with political developments in Chile in the years 1973 to 1990. The subject of research is the economic and social instruments with which the junta gained and maintained its power. In Chile, a military junta came to power during this period thanks to a coup. In the early years after the coup, the military got into the process of consolidating its power. The work first deals with this period after the coup. This section discusses the tools used during the process of building a governmental structure and the associated Pinochet rise to the post of President of the Republic of Chile. Then are analyzed tools used during the economic transformation of the country which managed to get Chile out of the economic crisis and at the end of this chapter the mass repression against the opposition and the associated human rights violations by the regime are analyzed. The next part of the work discusses the later period when the governmental structure of the junta is already defined,

and the country has already emerged from the economic crisis. Here are analyzed the tools for maintaining power, which the junta used at a time of increasing internal and foreign pressure calling for democratization. The next subchapters discuss the junta's efforts to maintain power during the economic crisis and its manipulation during the third plebiscite, which subsequently meant the defeat of this regime and the transfer of power to the new democratic government.

Klíčová slova

Chile, diktatura, ekonomické reformy, Chicago Boys, Salvador Allende, Augusto Pinochet

Keywords

Chile, diktatura, ekonomické reformy, Chicago Boys, Salvador Allende, Augusto Pinochet

Title/název

Political development of Chile in 1973-1990

Poděkování

Děkuji mému vedoucímu práce PhDr. Pavel Szobi, Ph. D za cenné rady, velkou pomoc a ochotu při vypracování této bakalářské práce.

Obsah

Obsah	1
Úvod	2
Upevňování moci v období po převratu	4
Politické restrikce a budování vlády	4
Ekonomické přetvoření země	8
Hromadné represe	9
DINA	14
Pozdější období junty	17
Konec DINA a ztráta Americké podpory	17
Rozpory v juntě a druhý plebiscit	22
Ekonomická krize	25
Pinochetovo odstoupení	29
Závěr	32
Summary	33
Použitá literatura	36

Úvod

V roce 1970 vyhrává v Chile prezidentské volby socialista Salvador Allende. Během jeho vlády se Chile dostává do těžké ekonomické krize a v zemi vypukají nepokoje. Nespokojenost se směřováním země se projevuje i v armádě. Situace v zemi se postupně zhoršuje a armáda se rozhodne k puči, jež roku 1973 ukončuje Allendeho prezidentský. Po svrnutí socialistické vlády se dostává k moci vojenská junta. Ta si dává za cíl vyhubit marxismus v zemi. Ve jménu boje s levicovým nepřítelem tedy v zemi začíná období násilností, hromadných zatýkání, věznění bez soudů a masovému porušování lidských práv.

Zároveň začíná v zemi proces ekonomické a politické transformace. Ekonomické reformy vedou v druhé polovině 70. let k prudkému hospodářskému růstu, zatímco politické přetvoření pevně ustanovuje mocenské postavení junty v zemi. Během období politické transformace se dostává do čela vedení země Augusto Pinochet, který si postupně posiluje své mocenské postavení. Pinochet se následně u moci drží až do roku 1990, kdy junta předává moc nové demokratické vládě.

Z těchto historických okolností vyplívá neobvyklý fenomén. Chilská junta v zemi totiž nastolila krutý režim a přes celou svou dobu existence jí doprovázely nesčetné obvinění z porušování lidských práv. I přes tento fakt ale dokázal Pinochet získat 43 % hlasů¹ v plebiscitu roku 1988. Tento výsledek mu sice nestačil na výhru, ale i tak poukazuje na výjimečnost tohoto režimu. Jednalo se totiž o krutý totalitní režim, který si vyžádal mnoho obětí, a i přesto se díky svým sofistikovaným metodám dokázal udržet u moci sedmnáct let a ve svém finálním momentu si stále zachovával přízeň velké části obyvatel. Tato bakalářská práce si stanovuje za cíl seznámit čtenáře s politickým vývojem, kterým procházela země během vlády tohoto režimu a objasnit metody, jež junta využila k udržení si moci a podpory obyvatel. V kontextu tohoto cíle je položena výzkumná otázka: „Jakých nástrojů využila junta k tomu, aby si udržela moc?“ Práce zaměřuje nejen na represivní, ale také i na ekonomické a sociální nástroje, které režimu zajistili podporu mlčící většiny. Výběr tématu byl ovlivněn mým vlastním zájmem o region, ale i stále existující debatou o negativním, či pozitivním přínosu vojenského režimu pro chilskou společnost. Kdy je některými junta

¹ Paul W. Drake a Ivan Jaksic, *The Struggle for Democracy in Chile*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1995, 13.

viděna jakožto zachránci Chile před marxistickým nepřítelem, nebo druhými jakožto vrazi stojící za nespočtem chilských životů.

Práce je rozdělena na dvě kapitoly a jejich dílčí subkapitoly. První část práce se zaměřuje na situaci po převratu až po atentát na Orlanda Leteliera. V této kapitole je kladen důraz na politické budování junty, ekonomickou reformaci a restriktivní praktiky jež junta využívala. Druhá část řeší pozdější nestabilní politickou a ekonomickou situaci a s tím spojený úpadek režimu. Tato historická studie vychází výhradně z rešerše cizojazyčných primárních a sekundárních zdrojů. V případě primárních zdrojů jde o informace pocházející z dokumentů vydaných Amnesty International řešící počet zatčených, či zavražděných ve zkoumaném období a dále jde o informace z dekretů vydaných samotnou juntou. U sekundárních zdrojů mi pro objasnění ekonomické stránky režimu byla přínosná kniha od *Patricia Meller*², jehož ve svém díle analyzuje ekonomické reformy prováděné juntou. Dále byly přínosnými knihy od *Marka Ensalaca*³ a *Johna R. Bawdena*.⁴ Tito dva autoři přináší náhled na represivní stránku režimu v prvotních letech svého fungování až po počátek osmdesátých let. Jejich díla zaostávají v náhledu na období okolo finálního plebiscitu za dílem *Carlose Huneeuse*.⁵ Ten o tomto období přináší detailní informace a stal se oporou pro část práce zabírající se Pinochetovo prohru v plebiscitu.

² Patricia Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship: A Political Economy Analysis*, (London: Macmillan Press LTD, 2002), 77-78.

³ Mark Ensalaco, *Chile Under Pinochet: Recovering the Truth*, (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000).

⁴ John R Bawden, *The Pinochet generation: The Chilean Military in the Twentieth Century*, (Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 2016).

⁵ Carlos Huneeus, *The Pinochet Regime*, (Colo: Lynne Rienner Publishers, 2007).

Upevňování moci v období po převratu

Politické restrikce a budování vlády

Po vojenském převratu 11.zář 1973 se k moci dostala vojenská junta v čele se čtyřmi muži, jež představovali vrchní velení každé z armádních složek. Jednalo se o Augusta Pinocheta velitele vojsk, José Merinu velitele loďstva, Gustava Leigha velitele letectva a Césara Mendozou velitele policejních složek známých jako carabineři. Tito muži ihned po získání moci čelili zásadnímu problému. Armáda jakožto celek nebyla připravena vést zemi. Před převratem se většina armádního velení soustředila na přípravu úspěšného získání moci a hlavní prioritou bylo tedy úspěšně provést převrat. Tomu, jak následně se získanou mocí naložit nebylo přikládáno tolik pozornosti. Nepřipravenost ale nevycházela jen z nastavených priority. Představitelé na vedoucích pozicích si uvědomovali, že samotný převrat změni mocenskou strukturu v armádě a počítali s tím, že jakékoliv vyjednané dohody ohledně budoucí vlády ztratí svou váhu a budou muset být znovu projednané.⁶

Nepřipravenost byla viditelná hned první den po převratu, kdy se junta rozhodla zákoně ustanovit a vydala *Acta de Constitución de la Junta de Gobierno*. Dokument, který měl juntou ustanovovat byl krátký nepropracovaný dokument a ve výsledku nebyl ničím větším než prvním krůčkem na cestě k její právní legitimizaci.⁷ Příznaky nepřipravenosti dále pokračovaly v následujících dnech po převratu, kdy junta začala vládnout pomocí nařízení zvaných bandos. Ty původně sloužily jakožto právní systém používaný během války na okupovaném území. Během prvních dnů po převratu využila junta nařízení k zrušení kongresu, zakázání hromadného shromažďování, zavedení cenzury, legalizování poprav ozbrojených odpůrců a k zavedení řady dalších represivních opatření.⁸ Nejvýznamnějším opatřením bylo zavedení stavu obléhání. Ten měl složit jakožto nástroj k zajištění legality uvalovaných represí, jelikož podle rétoriky junty si kritická situace, ve které se země nacházela, vyžadovala přísných rozhodnutí. Zavedení stavu obléhání povolovala chilská konstituce platná od roku 1925. K zavedení tohoto stavu byl nutný souhlas kongresu, který ale junta zrušila a tím pádem souhlas žádné další instituce nepotřebovala. Zrušením kongresu

⁶ Robert Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2002), 43-44.

⁷ Ibid., 45.

⁸ Ibid., 43-44.

a vládnutím pomocí nařízení byl omezen celý legislativní systém země. Soudní systém se ale junta rozhodla neomezovat, což stejně nezaručovalo jeho funkčnost. Ve výsledku nedocházelo k hromadnému rušení soudů, ale jejich autorita byla prostě jen obcházena.⁹ Rozhodnutí neomezovat soudy vycházelo z již zmíněného dokumentu *Acta de Constitución de la Junta de Gobierno*. Junta v něm prohlásila, že soudní moc bude i nadále platit, ale zároveň dodala, že hodlá „...respektovat konstituci z roku 1925 a zákony jen do té míry, jak to daná situace dovolí.“¹⁰ Stalo se tedy běžným, že chilské soudy braly za slovo armádu, policii a tajné složky bez jakéhokoliv soudního vyšetřování a schvalovaly automaticky všechny akce jako legální. Pokud nastala situace, kdy nešlo ignorovat důkazy o porušování zákonů, tak se soudy začaly odvolávat na to, že nemohou z důvodu stavu obléhání nijak zasáhnout.¹¹

Vrchní členové junty si byli vědomi toho, že v zemi existuje dlouhodobá tradice zákonného vládnutí a nebylo tedy možné se dlouhodobě udržet u moci pomocí armádních nařízení bez legálního rámce a definované vládní struktury. Bandos jsou tedy uzákoněny jakožto dekrety. Následně vzniká ústavodárná komise s cílem sepsat budoucí ústavu¹² a 16.zářím 1973 dochází k dohodě mezi vrchními představiteli o rozdělení moci.¹³ Vůdci se dohodli na tom, že si vládu nad zemí mezi sebou rozdělí a každému se dostane správa jiného vládního odvětví: „finance k loďstvu, vnitro k armádě, průmysl k letectvu a zemědělství carabinerům.“¹⁴ Moc tedy byla rozdělena, ale stále nebylo rozhodnuto, jak bude vláda strukturovaná. Neformální jednání o zákonech byly velice neefektivní, zabíraly zbytečně mnoho času, vyústovaly v neúplné nebo nefunkční zákony, které bylo nutno rušit, či upravovat. Vlivem nedefinované vládní struktury docházelo k překrývání a rozporům v pravomocích důstojníků a nedefinované pravomoci hlavních čtyř vůdců dávaly prostor pro politickou manipulaci.¹⁵ Spolu s nedefinovanou vládní strukturou byl v juntě v prvních měsících nevyřešen i samotný status prezidenta. Dokument *Acta de Constitución de la Junta de Gobierno* sice ustanovil Pinocheta prezidentem junty¹⁶, ale nedefinoval nijak moc, povinnosti, nástupnictví či jiné záležitosti daného postu. S Pinochetovo prezidentstvím se ale počítalo jen dočasně.

⁹ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 51.

¹⁰ Archivo Chile, “Acta de Constitución de la Junta de Gobierno,” [ACTA DE CONSTITUCIÓN \(archivochile.com\)](http://archivochile.com).

¹¹ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 52.

¹² Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, 47.

¹³ *Ibid.*, 50.

¹⁴ Bawden, *The Pinochet generation*, 138.

¹⁵ Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, 54.

¹⁶ Acta de Constitución de la Junta de Gobierno. [ACTA DE CONSTITUCIÓN \(archivochile.com\)](http://archivochile.com).

Bylo totiž neformálně dohodnuto, že se čtyři vůdcové budou na daném postu každý rok střídat.¹⁷

Pinochetovo zvolení jakožto prvního prezidenta junty vycházelo z faktu, že byl nejstarším z vůdců. Nápad rovnostářského rotování prezidentského postu prvotně podporoval i Pinochet. V jednom ze svých prvních projevů po převratu tvrdil, že nemá ambice vést juntu a nemá zájem o přebírání moci.¹⁸ Přestože Pinochet oplýval vlastnostmi předurčujícími slibnou politickou kariéru, tak byl ostatními podceňován. Ve veřejných projevech junty se nejvíce projevoval Gustavo Leigh, se kterým Pinochet neměl zrovna nejlepší vztah a panovaly mezi nimi neustále politické spory, jež se nezhřídky kdy ubíraly až k nadávkám.¹⁹ S odstupem času, ale podceňovaný Pinochet začal pomocí politických machinací získávat moc a vyvracel své prvotní tvrzení o nezájmu vést juntu. Rotační systém, na kterém se vůdci dohodli vyvolával mnoho otázek o jeho budoucím fungování a v srpnu 1973 se tedy armáda rozhodla vytvořit Poradní výbor představenstva (COAJ). Tento výbor měl otázku fungování daného systému řešit. Jeho následná studie přišla s tvrzením, že rotující systém je nevyhovující a vedl by k rozporům v juntě.²⁰ Jedním z hlavních důvodů, proč výbor přišel s tímto tvrzením bylo to, že byl vytvořen armádou za účelem posílení Pinochetovo postavení. Jeho skrytým úkolem totiž bylo zmařit plány na systém ve kterém by se vůdci na postu prezidenta střídali.²¹ Následné machinace COAJ za účelem posílení Pinochetovi moci vyvolaly v juntě konflikt. Ostatní členové junty se totiž dozvěděli o obsahu dekretu, nad kterým COAJ pracoval. Podle navrhovaného dekretu se měl stát prezidentem Chilské republiky nynější prezident junty, kterým byl Pinochet. Ten by vládl bez stanoveného mandátu, čímž by se vyloučil rotační status prezidenta junty a Pinochet by se stal trvalou hlavou země. Další z opatření v dekretu rušilo nutnost jednomyslné shody při vydávání dekretů a nahrazovalo ho absolutní většinou. Vůdci byli čtyři a v případě nerozhodného hlasování by prezident měl rozhodující pátý hlas. Toto opatření by dávalo Pinochetovi velkou moc, jelikož vůdce carabinerů Mendoza byl jeho loutkou a hlasoval by pro jeho návrhy. S pomocí Mendozova hlasu by v případě nutnosti mohl dosáhnout nerozhodného hlasování, poté by mohl jako prezident hlasovat znovu a pátým hlasem rozhodnout o

¹⁷ Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, 52.

¹⁸ Peter Kornbluh, *The Pinochet File: A Declassified Dossier on Atrocity and Accountability*, (The New Press, 2013), 163.

¹⁹ Bawden, *The Pinochet generation*, 139.

²⁰ *Ibid.*, 138.

²¹ Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, 53.

výsledku. Finální verze statutu junty tyto opatření o majoritním hlasování, či postu prezidenta Chilské republiky neobsahovala. Zato ale obsahovala opatření, které rotační status prezidenta junty vylučovalo a ponechávalo Pinocheta stálým prezidentem junty.²²

Finální verze dekretu č. 527 určující stálého prezidenta junty silně vycházela z chilské konstituce z roku 1925 a přidávala k tomu určité omezení. Prezident junty měl skoro stejné pravomoci jako prezident republiky v roce 1925. Rozhodnutí, pro které byl dříve nutný souhlas senátu, ale nyní vyžadovala souhlas junty. Hlavní omezení pravomoci oproti dřívější konstituci spočívala v tom, že si prezident nyní nemohl volně volit svůj kabinet, guvernéry, sekretariát, vrchní soudce, nemohl jmenovat a odvolávat armádní velitele, či nemohl volně dávat milosti a volně řídit vojsko. Pro tyto rozhodnutí vždy potřeboval souhlas junty. Tyto opatření vycházeli ze snahy Gustava Leigha a José Mendozi omezit Pinocheta v možnostech, jak by mohl dosazovat své lidi.²³ Jejich snaha se ale nenesla slibných výsledků. Pinochet již stihl dosadit na vedoucí pozice mnoho svých lidí a 17.prosince 1974 využil své mocenské převahy a předložil před Mendozu, Merinu a Leigha dekret navržený COAJ, jež by mu uděloval titul prezidenta Chilské republiky. Mendoza s Merinou dekret podepsali, ale Leigh odmítal. Na nátlak ostatních ale nakonec dekret podepsal a Pinochet se stal prezidentem Chilské republiky.²⁴ V této době byla již vládní struktura junty definována, a i přes vnitřní mocenské boje byl postaven fungující vládní aparát, jež dokázal sám sebe efektivně legitimizovat. Sestavení fungujícího vládního aparátu se tedy stalo hlavním krokem k dlouhodobému udržení si moci. Spolu s tím se ale pro budoucí vládnutí stávají důležité i tvrzení, se kterými se junta dostává k moci. Ta původně tvrdila, že hodlá rychle předat moc, že jí jde jen o normalizaci stavu, překonání krize a zůstane u moci jen po dobu nezbytně nutnou. Těchto tvrzení se junta ale dlouho nedržela a začala si postupně dávat ambicióznější cíle až následně rozhodla, že zůstane u moci na dobu neurčitou. Dokud nedosáhne svých cílů, kterých bude možno dosáhnout jen pokud zůstane u moci mnoho let.²⁵

²² Baross, *Constitutionalism and Dictatorship*, 57-58.

²³ *Ibid.*, 59-60.

²⁴ Bawden, *The Pinochet generation*, 156.

²⁵ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 141-142.

Ekonomické přetvoření země

Spolu s mocenskou přestavbou země začíná v Chile i přestavba ekonomická. V zemi vznikají dvě hlavní skupiny pohledu na ekonomickou přestavbu. Jednou ze skupin se stávají neofašističtí nacionalisté, kteří volají po nekorporativním systému se státními zásahy do ekonomiky země a druhou skupinou se stávají neoliberalní ekonomisté uznávající chicagskou školu, jež představovala opačný pohled oproti tomu neofašistickému. Pinochet se prvotně přikláněl k ekonomickému pohledu zastávajícímu státní zásahy do ekonomiky, ale nakonec byl přesvědčen o opaku. Výraznou roli na této změně názoru sehrál Pinochetovi blízky civilní poradce Jaime Guzmán, jež byl zastáncem myšlenek chicagské školy.²⁶ Začíná tedy proces privatizace pozemků a podniků znárodněných dřívější vládou *Lidové fronty*, junta snižuje rozpočet, aby se zbavila fiskálního deficitu, dále se zaměřuje na zefektivnění státních firem, omezuje odbory, automatizuje výrobu a snaží se podporovat a zefektivňovat privátní sektor. V první vlně privatizace z roku 1974 bylo navraceno zpět původním majitelům 3700 pozemků a 257 firem původně zabavených během vlády *Lidové fronty*. Chvíli po převratu bylo 20 % původně zabavené půdy vydraženo, dalších kolem 30 % zabavené půdy bylo navraceno původním majitelům a 20 % bylo rozdáno mezi zemědělce. Spolu s privatizací pozemků byly sníženy agrární dotace, což ve výsledku vedlo malé zemědělce k prodeji jejich půdy a přechodu k práci pro velké statky.²⁷ Dále od roku 1973 do 1980 bylo privatizováno kolem 355 podniků včetně bank. Tato privatizace umožnila vznik konglomerátů vévodících na chilském trhu. Stát z této vlny privatizace získal 543 milionů amerických dolarů do státní kasy.²⁸

S cílem snížit vládní útraty přichází v roce 1974 fiskální reforma. Došlo k drastickému snížení vládních výdajů z dřívějších 20 % HDP na 15 % HDP (v roce 1981 až na 12 % HDP) a počet státních pracovníků byl snížen o 30 %. Dále v roce 1975 přichází daňová reforma, která zjednodušuje komplexní daňový systém, ruší daň z majetku a dělala celkově výběr daní jednodušším a efektivnějším. Tato reforma byla úspěšná a vedla k vzrůstu podílu státních příjmů z daní ze 22 % HDP v roce 1973-74 na 27 % v letech 1975-1977 a přechodu ze schodku státního rozpočtu na přebytek v roce 1979-1981.²⁹ Zároveň s privatizací a fiskálními reformami liberalizuje junta celou ekonomiku. Ve jménu této liberalizace junta

²⁶ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 126.

²⁷ Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship*, 77-78.

²⁸ *Ibid.*, 79.

²⁹ *Ibid.*, 80.

ruší sociální opatření na pracovním a finančním trhu. Dekretem číslo. 522 z roku 1973 přestává stát kontrolovat většinu cen a v roce 1975 uvolňuje stát úrokové sazby. Následně do roku 1977 postupně ruší restrikce v bankovním sektoru a celkově liberalizuje finanční trhy.³⁰

V roce 1975 navštěvuje poprvé Chile významný liberální ekonom Milton Friedman. Nositel Nobelovy ceny za ekonomii z roku 1976. Milton se setkává s Pinochetem a propaguje v Chile nastartování ekonomiky pomocí šokové terapie. Ta měla vyřešit problém obrovské inflace zděděné po vládě *Lidové fronty*, kdy tato inflace mezi lety 1973-1975 dosahovala nejvyšší míry na světě.³¹ Chilská vláda přijímá Miltonovo myšlenky a přichází v roce 1975 se stabilizačním programem založeným na šokové terapii. Vlivem programu se zvýšila nezaměstnanost o 18 % a HDP kleslo o 12,7 %. I přes tyto opatření ale inflace v roce 1977 stále přesahovala 80 %. V roce 1978 byl tedy zaveden nový stabilizační program nastavující fixní směnný kurz chilské měny. Tento program byl nakonec úspěšný a v roce 1981 vedl k snížení inflace pod 10 %.³² Přístup junty k ekonomické transformaci země byl tedy ve výsledku úspěšný. Inflace klesla z více jak 600 % v roce 1973 pod 10 % v roce 1981, rezerva centrální banky stoupla ze 167 milionů amerických dolarů v roce 1973 na 4 miliardy amerických dolarů v roce 1980, ekonomický růst země představoval v letech 1976-1981 kolem 8 %, export ze země se zčtyřnásobil a v roce 1980 představoval částku přesahující 4 miliardy amerických dolarů, státní podniky se dostaly z deficitu odpovídajícímu 21 % HDP v roce 1973 do přebytku 5,5 % HDP v roce 1980 a reálné mzdy rostly o 9 % ročně do roku 1982.³³

Hromadné represe

Jedním z hlavních poznávacích znaků chilské vojenské junty se v následujících letech po převratu stává kruté tažení proti komunistům a socialistům v zemi. Jednou z předzvěstí této krutosti se stal Leighův proslov během prvotního představování junty, ve kterém prohlásil: „...jsme si plně jistí, že valná většina Chilenců je s námi, ochotná bojovat proti marxismu, ochotni ho plně vymýtit...“³⁴ Již šest dní po převratu přichází junta s tvrzeními, že vedení *Lidové fronty* plánovalo proletářskou revoluci, při které by byli zavražděny vedoucí osoby

³⁰ Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship*, 81.

³¹ Jerry Dávila, *Dictatorship in South America*, (Hoboken: Blackwell Publishing Ltd, 2013), 100.

³² Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship*, 83.

³³ *Ibid.*, 86.

³⁴ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 47.

v armádě, systematicky by došlo k zlikvidování tisíce lidí, vlajka by byla změněna na komunistickou rudou a země by byla přejmenována na Lidovou republiku Chile. Tyto tvrzení junta posilovala pořádáním veřejných přehlídek zbraní zabavených během převratu. Tyto zbraně byly ale prezentovány jakožto ty, které chtěli komunisté použít k likvidaci opozice. Tímto způsobem byl vytvářen dojem, že armáda svým převratem zbavila moci vnitřního nepřítele, který chtěl zemi plně ovládnout.³⁵ Sama junta této myšlence věřila a také věřila, že se nenašly všechny komunistické zbraně a že je tu stále nepřítel, který má u sebe další tisíce zbraní a podporu Kuby.³⁶ Ve výsledku tedy armádní velení tvrdilo, že země se nyní nachází v občanské válce a samotný vojenský převrat nebyl vítězstvím v této válce, ale jen vyhraná bitva.

Vlivem toho v krátkém období po převratu začínají proti levicové razii, které se rychle mění z razíí za účelem potlačení ozbrojeného odporu na čistou likvidaci levicové opozice. Armáda si dala za cíl zlikvidovat levici v industriálním sektoru, levicové skupiny na Státní technické univerzitě a skupiny v chudinských částech Santiaga. Samotná levicová opozice, na kterou byly razie zacílené, ale nepředstavovala pro novou vládu reálné nebezpečí. V den převratu se sice za účelem obrany země sešli členové socialistických a komunistických stran spolu s levicovými studenty z Technické univerzity, ale jejich seskupení k ničemu nevedlo. Nedokázali totiž vytvořit ucelený ozbrojený odpor a docházelo tedy jen k malým potyčkám s armádou. K jedné z těchto malých potyček došlo na Státní Technické univerzitě, kam si v den převratu přišla armáda pro rektora univerzity Enrique Kirberga, předsedu studentského sdružení Oisela Núñeze a dalších bezmála 600 studentů univerzity. Kirberg byl vykázán na Dawsonův ostrov, Núñez byl mučen, pak následně vyhnán do exilu a mnoho z dalších zatčených mladých radikálů bylo transportováno na Národní stadion, kde byli brutálně vyslýcháni a následně popraveni. Podobného osudu jako mladým radikálům se dostalo v následujících dnech a týdnech i mnoha zatčeným v chudinských částech měst či v továrnách. Ti byli v mnoha případech nedlouho po zatčení popraveni na Národním stadionu či docházelo k jejich popravě rovnou na místě zatčení.³⁷

Toto masové zatýkání představovalo samo o sobě logistický problém. K jeho řešení přistoupila armáda zabráním hlavních stadionů v Santiagu, jež následně využila jako

³⁵ Bawden, *The Pinochet generation*, 141.

³⁶ *Ibid.*, 142.

³⁷ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 27-28.

výslechová centra, na které byli zatčení svázeni z menších táborů.³⁸ Amnesty International ve své zprávě z roku 1974 udává, že jejich zdroje z chilské církve udávali během prvních týdnů po převratu počet zatčených přibližně 45 000 až 50 000 lidí.³⁹ Podle dat Červeného kříže se 22. září jen na samotném Národním stadionu nacházelo kolem 7 000 zatčených,⁴⁰ těm se následně dostávalo nelidského chování. Na stadionu se nacházel speciální tým, který vyslychal až 300 zatčených denně. Výslechů se zúčastňovali bývalí členové levicových stran a hnutí, kteří se rozhodli kolaborovat s armádou. Jejich úkolem bylo pomáhat vyšetřovatelům tím, že mezi zatčenými identifikovali nepřátele režimu. Kromě těchto kolaborantů pomáhali vyšetřovatelům s výslechy i zahraniční experti. Jedním z těchto expertů byl i brazilský specialista na mučení Alfredo Poeck, který s jeho týmem dopomohl chilské armádě zdokonalit své mučící metody.⁴¹

Valná většina popravených na stadionu a mimo něj proběhla bez vyšetřování. Příkladem toho je například 17. září 1973, kdy armáda spolu s carabinieri provedla v továrně v Santiagu razii, která trvala přibližně hodinu. Cílem razie bylo zatknout vůdce levicového hnutí Victora Tora. Vojáci v továrně Tora nenalezli, ale odvezli s sebou pět pracovníků továrny, které potom bez výslechu či vyšetřování popravili. V podobných případech stačilo jako usvědčující důkaz udání od spolupracovníků nebo politické napojení na někoho, kdo byl zatčen v předchozích dnech. Další obdobná razie proběhla v továrně firmy Sumar, kde došlo 12. září k potyčce s armádou. O jedenáct dní později se armáda do dané továrny vrátila pro tři muže, jež následně popravila. Stejný systém uplatňovala armáda i během razii v chudinských čtvrtích Santiaga. 20. září 1973 vešli během razie vojáci s carabinieri do chudinské čtvrtě La Bandera. Razie si vyžádala smrt čtyř mužů. O tři dny později se situace z La Bandery opakovala v čtvrti Roosevelt. Během této razie bylo odvedeno a následně popraveno pět mužů. Později v průběhu významného zásahu v Santiagské nemocnici San Juan de Dios bylo zatčeno a popraveno sedm mužů. Popravenými byli převážně zaměstnanci nemocnice, ale byl mezi nimi i student a katolický kněz. Tato akce dovedla katolickou církev k přesvědčení, že se armáda dopouští neomluvitelných krutostí.⁴²

³⁸ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 31-32.

³⁹ Amnesty International, „Chile an Amnesty International report“, 17.

⁴⁰ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 31-32.

⁴¹ *Ibid.*, 32.

⁴² *Ibid.*, 29.

Jedním z politických opatření, kterých junta využila během prvotních razií a cílených likvidací, bylo vydání zákazu nočního vycházení. Jeho dodržování si armáda zajistila povolením střílet na místě osoby, které tento zákaz poruší. Toto opatření jim zajistilo možnost provádět svižně noční operace a zbavovat se v noci nevidění těl. Zákaz vycházení si ale nevyžádal jen smrt lidí, na které byly tyto operace zaměřené. Mnoho bylo zabito i prostě jen za to, že zákaz vycházení z nějakého důvodu porušili a vyšli v noci ven. Porušením tohoto nařízení se stalo osudným například pro Fernanda Florese. Ten se 13.září 1973 jen tři hodiny po zavedení zákazu rozhodl zajít koupit chleba. Za porušení byl na místě zastřelen. Obdobného trestu za porušení zákazu nočního vycházení se nevyhnuly ani děti. Příkladem toho může být případ čtrnáctiletého Luise Retamala, který byl 12.září zastřelen hlídkou procházející dané sousedství.⁴³

Kruté praktiky armády ale nebyly uplatňovány jen v hlavním městě. Podobné krutosti se udály například i v jižním regionu Biobío a jeho regionálním hlavním městě Concepciónu. Jen v tomto regionu bylo od 11. září 1973 do konce roku zabito 200 lidí, z toho 29 v provincii Concepción. Další stovky lidí byli zatčeny a odvedeny do táborů v Talcachuonu a ostrovech Quiriquina, kdy jen během října 1973 bylo do Talcachuonu odvedeno 158 zajatců a na ostrovy 522. Podobně jako v Santiagu využila armáda v Concepciónu hlavní stadion, jakožto věznici a výslechové centrum. V říjnu se zde nacházelo 589 zajatců a dalších 60 v městských věznicích.⁴⁴ Další krutosti se odehráli v regionu Talaca kam 30. září poslal Pinochet svého podplukovníka Sergia Arellana, aby v daném státě sjednal pořádek. Arellananova třítýdenní cesta státem stála život více jak devadesát lidí.⁴⁵

Toto masové zatýkání a vraždění vyvolalo strach mezi občany Chile. Tisíce lidí se bály o svůj život a rozhodly se tedy žádat na zahraničních ambasádách o azyl či rovnou odejít do zahraničí, kde pro ně bylo bezpečněji. Naštěstí pro chilské uprchlíky byly evropské a latinskoamerické ambasády otevřené a rozhodly se jim azyl dávat. Jen v Itálii a Švédsku našlo do konce roku 1973 azyl až 4000 uprchlíků. V prosinci se ale junta rozhodla odliv uprchlíků zastavit. Švédští diplomaté byli vyhnáni ze země a junta informovala evropské vlády, že nehodlá umožňovat uprchlíkům svobodně odcházet ze země. Junta se svým rozhodnutím zastavit odliv uprchlíků zašla natolik daleko, že chilská tajná policie v listopadu

⁴³ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 30.

⁴⁴ *Ibid.*, 37.

⁴⁵ Bawden, *The Pinochet generation*, 146.

1974 přehodila přes zeď italské ambasády mrtvé tělo chilského levicového radikála. Tento akt měl být varováním, že živí zrádci se ze země již nedostanou.⁴⁶

Vzhledem k tomu, že junta efektivně zahlazovala důkazy o porušování lidských práv, kterých se dopouštěla, tak je složité určit přesné číslo obětí během čistek. Počet obětí se podle různých zdrojů liší až o desítky tisíc. Amnesty International odhadovalo ve svém reportu z roku 1977 počet zatčených od počátku vlády kolem 100 000 a 5 000 popravených.⁴⁷ Americký velvyslanec v Chile Nathaniel Davis odhadl počet obětí krátce po převratu od 2 500 do 80 000, americké státní oddělení dohaduje 10 800 obětí do konce roku 1973. Podle oficiálních chilských odhadů zveřejněných po roce 1990 bylo od 11. září 1973 do konce roku zabito 1 260 lidí, další desetitisíce byly zatčeni, následně mučeni, vyslýcháni nebo vyhoštěni.⁴⁸

Spolu s vzrůstajícím násilím v zemi začínají v Chile vznikat organizace bojující za lidská práva. Před vojenským převratem v Chile neexistovaly žádné tohoto typu, což převrat změnil.⁴⁹ První organizace bojující za lidská práva vzniká hned roku 1973 a to o *Výbor pro spolupráci za mír v Chile*, kdy je tato organizace následně roku 1975 rozdělena na organizace *Vikariát solidarity* a *Nadace sociální pomoci křesťanských církví*. Stále vzrůstající počet mizejících lidí vede roku 1974 ke vzniku *Sdružení rodin zadržovaných a zmizelých* a *Sdružení rodin popravených z politických důvodů*. Následně v zemi vznikají organizace jako *Chilská komise pro lidská práva*, *Národní komise proti mučení* a další organizace tohoto druhu, kdy bylo v Chile do roku 1985 podobných humanitárních organizací již patnáct.⁵⁰ Tyto chilské organizace se staly hlavním zdrojem zahraničních hlášení o humanitární situaci v Chile. *Mezinárodní federace lidských práv*, *American Watch* a *Amnesti International* často vydávaly hlášení s informacemi poskytnutými chilskými humanitárními organizacemi.⁵¹

Ve snaze oslabit chilské organizace bojující za lidská práva se junta přiklonila k strategii odstraňování či zastrasování svědků násilností, odepírání přístupu ochráncům lidských práv do věznic a táborů pro zadržované, k propagandě diskreditující všechny veřejné odpůrce represí a k strategii diplomatické manipulace v mezinárodním vyšetřování

⁴⁶ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 31.

⁴⁷ Amnesty International, „Disappeared prisoners in Chile“, 1.

⁴⁸ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 46.

⁴⁹ *Ibid.*, 99.

⁵⁰ *Ibid.*, 59.

⁵¹ *Ibid.*, 62.

Organizace Spojených Národů a Organizace amerických národů, jež se snažily vyšetřit případy chilského porušování lidských práv. Pinochet nazýval zprávy chilských a mezinárodních organizací o násilnostech páchaných režimem jakožto pouhou součást mezinárodní snahy diskreditovat juntou, vedenou marxisty v čele se Sovětským svazem a zásadně jakkoliv odmítal jejich pravdivost.⁵²

DINA

Armáda nebyla jediným nástrojem, kterého junty využila k násilné likvidaci svých nepřátel. Dalším významným nástrojem k tomuto účelu se stala instituce *Ředitelství národní zpravodajské služby* (DINA). Ta byla formálně ustanovena na konci roku 1973 spolu s institucí *Národní výkonný sekretariát vězňů* (SENDET). DINA měla za úkol propojit všechny rozvědčné aktivity armády do jedné centrální rozvědky.⁵³ K samotnému osamostatnění rozvědky od SENDET dochází o rok později a to 14. června 1974. Tento den vychází dekret č. 521, který DINA ustanovuje samostatnou institucí junty s oficiálním cílem: „...vytvářet zpravodajství nutné pro formulaci politiky, plánování a přijetí opatření nutných pro obranu národní bezpečnosti a k rozvoji země.“⁵⁴ Jejím pravým cílem skrytým před veřejností ale bylo eliminovat opozici.

Hlavní osobou DINA se stal podplukovník Manuel Contreras, který stál u jejího vzniku a vedl jí až do jejího konce v roce 1977. Contreras se přidal k chilské armádě roku 1948. Od té doby rychle stoupal v armádní hierarchii a v roce 1960 začal studovat na chilské válečné akademii, kde se setkal s Pinochetem a získal si jeho důvěru. Již během studia se projevil Contrerasův zájem o špionáž a rozvědnou službu. Chvilí po převratu tedy využil situace a začal přesvědčovat Pinocheta o nutnosti národní rozvědky. V tomto ohledu byl úspěšný a již v listopadu 1973 byl pověřen představit ostatním členům junty plán jejího utvoření. Mnoha členům se myšlenka národní rozvědky nelíbila. Viděli v ní nebezpečí pro mocenské postavení jejich vlastní armádní složky. Vojsko, loďstvo a letectvo mělo vlastní rozvědky jim odpovědné a hrozilo, že národní rozvědka převezme část jejich pravomocí a zdrojů. Pinochet ale viděl potenciál v Contrerasovo plánu. Viděl v něm nástroj proti levicovým odpůrcům a zároveň i nástroj čistě pro svůj osobní mocenský prospěch a dal tedy

⁵² Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 99-100.

⁵³ Karen L. Remmer, „Political Demobilization in Chile, 1973-1978.“ *Comparative Politics* 12, no. 3 (1980): 285.

⁵⁴ Biblioteca del Congreso Nacional de Chile, “Decreto Ley 521,” Decreto Ley-521 18-JUN-1974 MINISTERIO DEL INTERIOR - Ley Chile - Biblioteca del Congreso Nacional (bcn.cl).

Conterasovi svolení k tvorbě rozvědky.⁵⁵

V červnu 1974 se stává DINA samostatnou institucí, ale aby byly uspokojeny požadavky ostatních vrchních představitelů junty, tak je DINA omezena oficiálním požadavkem verbování svých členů ze všech odvětví armády. Reálně ale DINA na toto omezení nehleděla a řídila se hlavně Pinochetovo příkazy.⁵⁶ Členové DINA byli převážně verbováni z armády, police a z civilu jakožto civilní detektivové či příznivců extrémní pravice.⁵⁷ Odhaduje se, že v roce 1975 měla DINA kolem 2 000 agentů a 2 100 civilních pracovníků⁵⁸ později v roce 1977 měla podle odhadů již kole 4 000 agentů spolu s vybudovanou ohromnou zpravodajskou sítí.⁵⁹ Hlavní praktikou DINA se stala skrytá likvidace opozice a následné schování těl. Agenti kopali mrtvým tajné hroby, nebo jejich mrtvá těla shazovali z helikoptéry do oceánu čímž zahlazovali důkazy o kriminálnosti jejich činů. Oběť DINA prostě jen náhle zmizela bez důkazů.⁶⁰ Jen za první rok svého působení popravila DINA 421 lidí a podle odhadů v témž roce věznila kolem 4 000 lidí.⁶¹

Likvidování opozice ale nebylo jediným úkolem této rozvědky. DINA infiltrovala vojenskou složku armády za účelem kontroly loajálnosti Pinochetovi a nastražila své agenty i do dalších složek junty, aby mohla ovlivňovat směr jakým se bude chilská politika dále ubírat. Díky těmto vnitřním infiltracím se DINA stala jednu z hlavních mocenských složek v Chile.⁶² Mocenský vzestup a drsné praktiky chilské rozvědky upoutaly pozornost amerických složek, které tuto instituci pozorně sledovaly a pravidelně o ní vydávaly tajné hlášení. DINA oficiálně vznikla jakožto instituce junty a měla se i juntě jakožto celku zodpovídat. Samotný Pinochet později tvrdil, že rozvědku nikdy sám neovládal a vždy byla řízená juntou jako celkem. Tyto tvrzení ale vyvrací americké hlášení o této instituci, které prohlašuje, že instituce spadala pod Pinocheta. Například hlášení CIA z dubna 1975 tvrdí, že velitel DINA Contreras se řídil přímo rozkazy od Pinocheta, který si držel moc nad rozvědkou, jelikož jí využíval k posilování své moci.⁶³ DINA špehovala a zastrašovala jakoukoliv vnitřní i vnější

⁵⁵ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 55-56.

⁵⁶ *Ibid.*, 57.

⁵⁷ *Ibid.*, 57.

⁵⁸ Kornbluh, *The Pinochet File*, 167.

⁵⁹ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 57.

⁶⁰ Kornbluh, *The Pinochet File*, 171.

⁶¹ John Dinges, *The Condor Years.: How Pinochet and his Allies Brought Terrorism to Three Continents*, (New York: The New Press, 2004), 107.

⁶² Kornbluh, *The Pinochet File*, 167.

⁶³ *Ibid.*, 171-172.

opozici. I Pinochetovo lidé byli pod tajným dohledem a nátlakem ze strany národní zpravodajskou služby. Například když si chtěl vedoucí vojenské rozvědky Raul Monslave stěžovat na národní zpravodajskou službu a její vztah k Pinochetovi, tak byl ostatními vrchními členy vojska varován, že proti němu může DINA zinscenovat incident, který rychle ukončí jeho kariéru.⁶⁴ DINA byla tedy Pinochetovo instituce a ten se jí rozhodl posilovat na úkor dalších institucí podléhajících ostatním odvětvím junty. Pinochet zrušil rozvědku spadající pod letectvo a předal její úkony národní zpravodajské službě. V lednu 1975 se DINA stala hlavním nástrojem v boji proti povstalecké skupině MIR a následně 22. září se stala DINA hlavní institucí řídící zadržovací centra a zadržování podezřelých, tím pádem již nemusela ohlašovat své aktivity armádním složkám a soudům.⁶⁵ Tímto dále posílila svůj vliv na politické dění v zemi.

Vnitřní boj a útlak proti Pinochetovo odpůrcům se ale velmi rychle rozšířil i do zahraničí. Vliv chilské rozvědky se začal rozšiřovat i do dalších zemí Jižní Ameriky, do Spojených států či do Evropy. DINA začala vykonávat zahraniční operace s cílem navázání vztahů se zahraničními protikomunistickými skupinami, vyhledáváním zahraničních odpůrců či likvidací nepohodlných osob. K rozšíření své špiónážní sítě začala rozvědka tajně dosazovat své agenty mezi členy personálu aerolinek, chilských ambasád, či mezinárodních letišť, kdy se agenti kryli jakožto civilní pracovníci. Již pár měsíců po svém vzniku zřídila DINA tajné stanoviště chilských agentů v Buenos Aires. Agenti měli v zemi vyhledávat chilskou opozici, která do Argentiny uprchla.⁶⁶ Pinochet využil tuto zahraniční síť agentů ve svůj prospěch již chvíli po jejím vybudování. V roce 1974 pověřil zahraniční agenty úkolem zlikvidovat bývalého chilského generála Carlose Prätze. Ten ze své vůle odešel do exilu a našel útočiště v Argentině, kde získal ochranu od argentinského prezidenta Juana Domigna Peróna. V Argentině navštěvovalo Prätze mnoho chilských a argentinských armádních představitelů, kterým se Pratz netajil svým opovržením k novému režimu v Chile. Zároveň se Pratz rozhodl napsat své memoáry, které měly popsat dění uvnitř chilské armády v období před převratem.⁶⁷ Pinochet věděl o Prätzeovo psaní a varoval ho, ten ale neuposlechl a v roce 1974 po smrti prezidenta Peróna dal Pinochet Conterasovi a jeho agentům povel k Prätzeovo odstranění.⁶⁸ 29.září 1974 tak bylo vykonáno. Pratz s jeho manželkou byli zavražděni

⁶⁴ Kornbluh, *The Pinochet File*, 171-172.

⁶⁵ *Ibid.*, 173.

⁶⁶ *Ibid.*, 175.

⁶⁷ Dinges, *The Condor Years*, 81.

⁶⁸ *Ibid.*, 82.

výbuchem bomby nastražené v jejich autě⁶⁹ zahraničním agentem amerického původu Michaelem Vernonem Townleyem.⁷⁰

Townley byl následně využit i při dalších misích s cílem zlikvidování Pinochetovi nepohodlných lidí. Na jaře 1975 provedl Townley neúspěšný bombový útok v Mexico City na členy bývalé Allendeho vlády. Následně v témž roce provedl v Říme neúspěšný útok na vůdce Chilské demokratické strany Bernarda Leightona a dále se i podílel na operaci s cílem vytvořit extrémně jedovatý nervový plyn známý jako Sarin. Ten měl být využit v případě války Chile s jedním z okolních států. K tomuto nikdy nedošlo a Sarin nikdy nebyl využit ve válečné situaci. Samotný Townley chtěl tento plyn použít během útoku na bývalého chilského ministra Orlanda Leteliera, ale následně se raději přiklonil k jemu již dříve otestované metodě bombového útoku a v srpnu 1976 ve Washingtonu zavraždil Letelira bombou v autě.⁷¹

Pozdější období junty

Konec DINA a ztráta Americké podpory

Orlando Letelier silně kritizoval juntu, upozorňoval na porušování lidských práv v Chile a silně se angažoval ve Washingtonu ve snaze přesvědčit tamní politiky o nutnosti zrušení finanční a vojenské pomoci Chile. Tím si zneprátelil vedení Chile a byl za to následně zavražděn.⁷² Letelierova vražda se Pinochetovi vymstila. Tento útok narušil již špatné vztahy mezi Spojenými státy a Pinochetovo režimem. Junta díky neustálému porušování lidských práv postupně ztrácela americkou podporu a tento atentát na půdě Spojených států jen situaci výrazně zhoršil. V prvotních letech po převratu byla junta veřejně podporována Nixonovo administrativou. Junta se ze Spojených států dočkala veřejné podpory i přes negativní světové ohlasy na jejich vojenský převrat. Hned po pádu Allendeho vlády začaly do Chile znovu putovat americké finance, které byly dříve utnuty. Nixonův postoj k juntě se dočkal domácí kritiky, přesto ale nadále udržoval vřelé vztahy s Chile a považoval Pinochetovo

⁶⁹ Dinges, *The Condor Years*, 85.

⁷⁰ Kornbluh, *The Pinochet File*, 175

⁷¹ *Ibid.*, 178.

⁷² Bawden, *The Pinochet generation*, 165.

režim za spojení.⁷³

Nixonův kabinet požadoval po kongresu 80 milionů dolarů jakožto finanční pomoc z čehož mělo být více jak 20 milionů na armádní materiály. Americký senát následně těsně zamítl finanční pomoc na armádní materiály kvůli negativní reputaci Chile.⁷⁴ Přicházející zprávy o zločinech páchaných juntou, na povrch vyplývající informace o americkém vlivu na chilský převrat v kombinaci s vnitřními problémy spojenými s válkou ve Vietnamu a aférou Watergate začaly ve Spojených státech vyvolávat otázku směřování americké politiky. S nástupem prezidenta Geralda Forda se toto směřování řešilo a Fordova administrativa zapojila boj za dodržování lidských práv mezi své diplomatické cíle. Toto rozhodnutí ale během prvních let Fordovi vlády nijak výrazně nezměnilo chování Spojených států v jihoamerickém regionu. Na zahraniční politiku v daném regionu měl totiž velký vliv Henry Kissinger. Ten i po nástupu Forda stále zastával post ministra zahraničí a na dodržování lidských práv výrazně nehleděl.⁷⁵ Fordova administrativa na rozdíl od Nixonovi nepožádala kongres o finanční pomoc na armádní materiály. Místo toho ale posílala do Chile významné finanční prostředky na rozvoj jiných odvětví a podporovala Chile ve snahách o získání půjček u Světové banky. V roce 1975 pomoc od Spojených Států dosáhla částky 95 milionů dolarů. Tato významná peněžní pomoc tedy umožňovala juntě přesměřovat své finance na nákup vojenských materiálů.⁷⁶ Postupně ale americký kongres utnul Fordovu snahu nepřímo podporovat chilské zbrojení. Kissinger tedy 8.června 1976 setkává s Pinochetem a vysvětluje mu, že chilské narušování lidských práv dovedlo kongres k omezení prodeje zbraní do Chile a prezidentský kabinet s tím nemůže nic dělat.⁷⁷

Reálná změna ve vztazích americké administrativy k Chile nastává za Jimmyho Cartera. Ten se během svého boje za post prezidenta v roce 1976 zapřísáhl k boji za lidská práva a nevměšování se do vnitřních záležitostí cizích zemí. V srpnu 1976 vyjádřil Carter svou soustrast Leteriovo vdově a následně v prezidentské debatě silně kritizoval dřívější americké vměšování se do chilských záležitostí a následný vřelý vztah k juntě.⁷⁸ Po svém zvolení si

⁷³ | Vanesa Walker, "At the End of Influence: The Letelier Assassination, Human Rights, and Rethinking Intervention in US-Latin American Relations," *Journal of Contemporary History* 46, no. 1 (2011): 113.

⁷⁴ John R. Bawden, "Cutting Off the Dictator: The United States Arms Embargo of the Pinochet Regime, 1974-1988," *Journal of Latin America Studies* 45, no. 3 (2013): 524.

⁷⁵ Walker, "At the End of Influence", 114.

⁷⁶ Bawden, "Cutting Off the Dictator", 525.

⁷⁷ Ibid., 532.

⁷⁸ Walker, "At the End of Influence", 114-115.

Carter postavil v Jižní Americe za cíl prokázat americké respektování suverenity cizích zemí, respektování lidských práv a distancování se od diktátorů. Těmito kroky si sliboval vymýcení protiamerické mentality v regionu způsobenou dřívější americkou politikou. Spojené státy se ale nemohly pouze jednoduše distancovat od diktátorů a nevměšovat se. Tím by se distancovaly od svého cíle boje za lidská práva. Zároveň ale ani nemohly přímo ovlivňovat respektování lidských práv danými vládami. Tím by narušovaly suverenitu cizích států. Carterovo administrativa ale nehodlala dopustit, aby její principy respektování cizí suverenity dovolovaly totalitním režimům páchat zločiny a narušovat lidská práva. Prvotní přístup Spojených států k Chile po Carterovo nástupu tedy spočíval ve snaze distancovat se od diktátorského režimu, ale stále si udržet dostatečný vliv pro ovlivnění toho, jak režim respektuje lidská práva.⁷⁹

Již dva týdny po Carterovo zvolení roku 1976 bylo v Chile propuštěno 302 politických vězňů, což junta odůvodňovala jakožto gesto dobré vůle a podle jejich tvrzení to nemělo nic společné se snahou zavděčit se Spojeným státům. Spolu s tím byly do určité míry uvolněny represe proti levicové opozici a lidem ve vnitrozemském exilu, v zemi začalo mizet méně lidí a Pinochet představil plán na budoucí uspořádání demokratických voleb. Junta využila těchto změn k utváření představy, že země se pomalu ale jistě demokratizuje a hromadné represe jsou již minulostí, kterou si vyžadovala extrémní situace po převratu. Tyto náznaky demokratizace ale dlouho nevydržely. Již 25.května 1977 upozorňuje CIA ve svém hlášení, že v Chile znovu stoupá číslo případů narušení lidských práv a že se junta znovu vrací ke svým represivním metodám. Pinochetovo režim totiž začal balancovat mezi na jedné straně náznaky uvolňování a demokratizace, aby si získal přízeň zahraničních mocností, a na druhé straně tvrdým útlakem opozice, aby si udržel moc.⁸⁰

Jedním z hlavních gest, které měly ujistit zahraniční mocnosti o zlepšujících se poměrech v zemi, bylo Pinochetovo prohlášení z 12.srpna 1977 o zrušení DINA. Pro Carterovu administrativu bylo toto prohlášení náznakem zlepšení situace v Chile, jelikož DINA byla v amerických hlášeních prezentována jakožto hlavní zdroj násilností páchaných v zemi. Pinochet si byl vědom negativní reputace DINA v zahraničí a rozhodl se jí zbavit.⁸¹ 13.srpna 1977 tedy vydává junta dekret číslo 1876, který zakládá *Národní informační centrum* (CNI).

⁷⁹ Walker, "At the End of Influence", 117.

⁸⁰ Ibid., 119-120.

⁸¹ Ibid., 120.

Tato instituce přímo nahrazovala DINU a přebírala její funkce⁸². Daná instituce získala méně pravomoci než DINA, ale v čele nové instituce stál znovu Manuel Contreras, jež vedl dřívější národní zpravodajskou službu. V reakci na Contreasovo znovu zvolení volají vrchní armádní velitele požadavkem po jeho nahrazení. Pinochet si uvědomil, že pokud nenahradí Contreras, tak kritiky režimu nepřesvědčí o změně. Pinochet vyhověl a Contreras byl 4. září 1977 na postu ředitele CNI nahrazen generálem Odlanierem Menou, který dříve DINU kritizoval.⁸³ Vzhledem ke dvojstrannosti těchto Pinochetovo změn se Carterovo administrativa rozhodla pokračovat v udržování chladných vztahů s Chile.⁸⁴ Podobně chladně na Pinochetovo změny reagovala i OSN. Na konci roku 1977 její valné shromáždění znovu odsoudilo juntou z narušování lidských práv, ubírání obyvatelům Chile základních svobod a vyžadovalo po juntě okamžité ukončení zatýkání a unášení osob v zemi. V reakci na odsuzující rezoluci⁸⁵ se Pinochet uchýlil 4. ledna 1978 k uspořádání plebiscitu založeného na otázce, jestli lidé dále podporují svého prezidenta. V tomto hlasování voliči odpovídali jednoduše ano (podporují Pinocheta), či ne. Kdy odpověď ano byla patrioticky označená chilskou vlajkou a odpověď ne byla označena negativně vlajkou černou.⁸⁶ Tento plebiscit měl posílit Pinochetovo postavení jakožto nenahraditelného vůdce a zdiskreditovat zahraniční obvinění z narušování lidských práv. Samotný proces plebiscitu probíhal bez základního demokratického dohledu nad hlasováním a Pinochet vyhrává se 75 % hlasů.⁸⁷ Tím ale Pinochetovo problémy nekončí.

Pokrok ve vyšetřování vraždy Orlanda Leteliera vyvolal v roce 1978 další krizi ve vztazích mezi Spojenými státy a Chile. Townley se přiznal americkým vyšetřovatelům k spáchání atentátů a vydal svědectví o zločinech Manuela Contrease a jeho pomocníků Pedra Espinoze a Armanda Fernándeze Lariose. Spojené státy následně požadovaly vydání těchto tří osob. Vlivem konstantě přicházejícího vnějšího tlaku a nyní i na povrch vyplívajících informací o Letelierovo vraždě se Pinochet rozhodl k určitým uvolněním poměrů v Chile. S rozvolňováním nesouhlasilo mnoho vrchních vojenských představitelů, ale Pinochetova nedávná výhra v plebiscitu mu umožňovala ignorovat tyto názory. V zemi byl ukončen stav

⁸² Biblioteca del Congreso Nacional de Chile, "Decreto Ley 1878," [Decreto Ley-1878 13-AGO-1977 MINISTERIO DEL INTERIOR - Ley Chile - Biblioteca del Congreso Nacional \(bcn.cl\)](#).

⁸³ Kornbluh, *The Pinochet File*, 180.

⁸⁴ Walker, "At the End of Influence", 121.

⁸⁵ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 128.

⁸⁶ Juan de Onis. „Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule,“ *The New York Times*, January 4, 1978, [Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule - The New York Times \(nytimes.com\)](#).

⁸⁷ Drake, *The Struggle for Democracy in Chile*, 5.

obléhání, byl zrušen zákaz vycházení a Pinochet uvalil hromadnou amnestii všem, kdo spáchal zločin mezi 11.zářím 1973 a 10.březnem 1978. Toto rozvolňování totalitních poměrů v zemi, ale mnoho kritiků režimu vidělo jen jako další nástroj režimu k naklonění si veřejného mínění na svou stranu.⁸⁸

Pinochet ale nakonec využil probíhající vyšetřování Letelierovo vraždy ve svůj prospěch a v květnu 1978 obvinil představitele Spojených států ze snahy využít vyšetřování k pošpinění jeho jména a destabilizaci Chile. V souladu s jeho nastolenou strategií se Pinochet rozhodl nevyhovět požadavku Spojených států na vydání Contrease a jeho pomocníků s tím, že o jejich vinně rozhodnou nezávislé chilské soudy. Pinochetova strategie obviňování Spojených států zafungovala a v kombinaci s postupným uvolňováním restrikcí, výhrou v plebiscitu a pokračujícím ekonomickým růstem země mu dopomohla získat zpět významnou podporu v populaci.⁸⁹

Jakožto odezvu na Pinochetovo obviňování a rozhodnutí nevydat dané tři obviněné vydala dolní komora amerického kongresu rezolucí, jež odsuzovala chování chilských představitelů. Zároveň kongres začal po Carterovi vyžadovat, aby na toto chování reagoval a vynutil po juntě navrácení k demokratického režimu.⁹⁰ Carterovo administrativa tedy začala hledat správný způsob, jak potrestat Pinochetův režim, ale zároveň neztratit vliv v Chile. Vlivem toho vydává Carter 30.listopadu 1979 opatření, kterými má být junta potrestána. Spojené státy se přiklonily k zrušení všech budoucích i probíhajících armádních zakázek z Chile, k snížení amerických státních pracovníků v zemi, američtí vojenští poradci opustí zemi a instituce *Exportní-Importní banka* a *Korporace zámořských soukromých investic* ukončí všechny zbylé finanční operace v Chile. Carterova administrativa se ale rozhodla neblokovat privátní půjčky a investice do Chile a nehodlala trvale odvolat svého velvyslance ze země. Tyto dvě rozhodnutí ale u amerických bojovníků za lidská práva vyvolalo negativní ohlasy. V jejich očích se opatření jevila jako příliš mírná a neefektivní.⁹¹

Následující změna na postu prezidenta spojených států v roce 1981 vedla ke zlepšení vztahů s Chile, které ale netrvalo dlouho. Reagan spolu se svými spolupracovníky totiž zjistil, že Pinochet nespolupracuje a ignoruje jejich varování. Pro americké představitele začal

⁸⁸ Walker, "At the End of Influence", 122-123.

⁸⁹ Ibid., 126.

⁹⁰ Ibid., 128.

⁹¹ Ibid., 132.

Pinochet představoval hrozbu pro stabilitu regionu a vlivem toho se po Reaganovu znovuzvolení v roce 1984 opětovně zchladily vztahy s Chile.⁹²

Rozpory v juntě a druhý plebiscit

Pinochetovo plebiscit z 4.ledna 1978 sice posílil jeho mocenskou pozici v zemi, ale zároveň v juntě vyvolal silné rozpory. Velitel letectva generál Gustavo Leigh jakožto jedna ze čtyř hlavních osob junty a coby Pinochetův rival vyjadřoval spolu s admirálem Josém Merinou svůj nesouhlas s plány uspořádat plebiscit. Po zjištění o tom, že má v lednu i přes jejich nesouhlas plebiscit proběhnout, se Merino uchýlil k sepsání Pinochetovi dopisu. V něm kritizoval toto rozhodnutí a stejně udělal i Leigh.⁹³ Ve svém dopise Leigh napsal: „...jedná se o vládu čtyř institucí. Přestože jste věděl o nesouhlasu dvou členů junty, tak jste stejně vyzval k hlasování. Tím jste porušil Statut junty...“⁹⁴ Leigh využil této situace a předal mediím svůj a Merinovo dopis kritizující Pinochetovo rozhodnutí. Tento Leighův krok u veřejnosti vyvolal pochybnosti o jednotě junty.⁹⁵ Tím se Leigh ale nezastavil a v červnu 1978 pokračoval ve svém tažení proti Pinochetovi. V daném měsíci se uchýlil k rozhovoru pro italské noviny Corriere della Sera, kde navrhoval provést demokratizaci do pěti let. Tímto ale Leigh porušil nepsané pravidlo junty o kontaktu se zahraničními zdroji. Pinochet reagoval tím, že se setkal Césarem Mendouzou a Josém Merinou. Následně s každým z nich probral individuálně Leighovo chování a přivedl je k názoru, že je Leigh hrozbou pro stabilitu junty. Po zajištění si Merinovo a Mendozovo souhlasu svolal Pinochet 22.června ministry junty, aby si zajistil i jejich souhlas. I zde se mu dostalo úspěchu a Pinochet tedy přešel k plánování legálního vyhoštění Leigha z junty.⁹⁶ Pinochet neměl legální pravomoc odvolat další hlavu junty. Dekret zakládající juntou dával jen dva důvody k možnému odvolání jednoho z hlavních členů. Jednalo se o důvody mentální, či zdravotní nezpůsobilost. Pinochet tedy spolu s podporou dalších dvou členů prohlásil Leigha za mentálně nezpůsobilého.⁹⁷ Spolu se svým generálem se rozhodla odstoupit i většina

⁹² Bawden, „*The Pinochet generation*“, 198.

⁹³ *Ibid.*, 165.

⁹⁴ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 130.

⁹⁵ Bawden, *The Pinochet generation*, 165.

⁹⁶ *Ibid.*, 169.

⁹⁷ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 130-131.

velitelstva chilského letectva. Gustava Leigha následně na postu vrchního velitele letectva a jednoho ze čtyř vůdců junty nahradil Fernando Mathhei, který v letectvu nastolil strategii striktního nevměšování se do politiky.⁹⁸

Po Leighovo odstranění se nyní Pinochet mohl bez svého rivala volněji vměšovat do procesu sepisování chilské konstituce. Ještě předtím, než Leigha odstranil tak během svého proslovu 9.července 1977 na Chacarillas Hill v Santiagu slíbil, že země brzy přejde do brzké fáze přeměny v autoritativní demokracii. Zároveň během proslovu upozornil, že k plnému předání moci nedojde, dokud nebudou splněny všechny cíle, které si junta zadala.⁹⁹ Během Pinochetova proslovu v roce 1977 byly práce nad následující přechodnou fází v chodu již čtyři roky. Junta totiž založila hned měsíc po vojenském převratu komisi na sepsání chilské konstituce. Pinochetovi byl představen návrh této konstituce 1. ledna 1980.¹⁰⁰

V původním znění byl kladen důraz na období přechodu k demokracii, kdy k prezidentským volbám mělo dojít již v roce 1985. Pinochet souhlasil s částečnou demokratizací, jelikož stále zajišťovala juntě vůdčí pravomoci a legitimitu k tomu, aby se nadále držela u moci. Nesouhlasil ale s nastaveným datem voleb, jelikož se chtěl udržet na postu nejmocnějšího muže Chile co nejdéle.¹⁰¹ Finální verze konstituce tedy obsahovala výraznou změnu oproti návrhu. Prezident měl nyní zastávat post osm let s tím, že následně o jeho pokračování bude celostátně hlasováno po osmi letech.¹⁰² V jiných ohledech konstituce stále zanechávala právo armády plně rozhodovat o odvolávání či povyšování svých členů, prezident měl stále pravomoc volit vrchní velitele, 10 % výdělků z exportu hlavní chilské suroviny mědi mělo jít na armádní rozpočet a v senátu mělo být nyní zaručeno devět senátorských postů pro vrchní armádní příslušníky, dřívější prezidenty či příslušníky vrchního soudu. Všechny tyto opatření měly jasný cíl. Zavedení konstituce nesmělo dávat civilním představitelům možnost získání moci a následné zrušení zákonů a institucí, které zavedla junta během své vlády.¹⁰³

O samotné konstituci mělo být celostátně hlasováno 11.zářím 1980 a to během oslav výročí převratu. Následně měla samotná konstituce vejít v platnost v následujícím roce 1981.¹⁰⁴

⁹⁸ Bawden, *The Pinochet generation*, 169.

⁹⁹ *Ibid.*, 179.

¹⁰⁰ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 134.

¹⁰¹ Drake, *The Struggle for Democracy in Chile*, 51-52.

¹⁰² Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 134.

¹⁰³ Bawden, *The Pinochet generation*, 180.

¹⁰⁴ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 134.

Proti nadcházející konstituci a legitimnosti hlasování s ní spojeným vzešla výrazná kritika. Mnoho lidí nepovažovalo konstituci jako krok k demokracii a nedůvěřovalo tomu, že junta nebude manipulovat s výsledky hlasování. Opozice ale neměla dostatek prostoru na přesvědčení většiny k hlasování proti konstituci. Hlasování totiž bylo oznámeno jen dva měsíce předem, takže nebylo dostatek času na zkoordinování dostatečně silného hnutí. Zároveň junta ovládala media a vyhradila si v nich propagační prostor pro podporu konstituce. K tomu všemu jí k popularitě dopomáhal silný ekonomický růst země, Pinochetovo předešlé politické úspěchy a vzrůstající vlna nacionalismu způsobená hrozbou války s Argentinou.¹⁰⁵ Chile mělo totiž s touto zemí přetrvávající spor ohledně vlastnictví ostrovů Tierra del Fuergo archipelago a v roce 1971 se obě země rozhodly předat tento spor k mezinárodnímu přezkoumání. Přezkoumání vyšlo ve prospěch Chile a hrozilo, že Argentina nebude souhlasit a vypukne válka.¹⁰⁶

I přes všechno se v zemi zformovalo opoziční hnutí nesouhlasící s plánovanou konstitucí a do jeho čela stanul Eduardo Frei. Konstituci okomentoval jako pošpinění chilské demokratické tradice a spolu s vedením chilské katolické církve pobízel občany, aby hlasovali proti konstituci. Stejně se proti konstituci postavil odvolaný Gustavo Leigh, jež konstituci okomentoval jako ustanovení diktátorství. Junta na tuto opoziční kritiku nereagovala a v určitých limitech nechávala opozici vyjadřovat svůj nesouhlas. Vedení junty totiž vědělo, že by utlačováním opozice ztrácela nová ústava legitimitu. Ve snaze získat hlasy pro novou konstituci se Pinochet uchýlil k cestám po zemi při kterých dával proslovy v nichž konstituci propagoval. Když se v srpnu 1980 Frei rozhodl uspořádat veřejné shromáždění proti konstituci, tak na to následně Pinochet reagoval uspořádáním vlastního shromáždění s cílem konstituci propagovat. Pinochetova snaha se nakonec vyplatila a pro konstituci 11.září 1980 hlasovalo 67 % voličů¹⁰⁷, což pro Pinocheta znamenal další úspěch. V roce 1978 Pinochet legitimizoval své postavení jakožto hlava státu a nyní si díky konstituci legalizoval dalších osm let u moci. Svou představu toho, že byl demokraticky zvolen prezidentem ihned začal veřejně prokazovat. Sídlo svého kabinetu přenesl z budovy Diega Portalese do tradičního prezidentského sídla La Moneda, kde sídlili dřívější demokraticky zvolení prezidenti.¹⁰⁸ Úspěch s konstitucí zároveň dodal Pinochetovi

¹⁰⁵ Bawden, *The Pinochet generation*, 181.

¹⁰⁶ *Ibid.*, 172.

¹⁰⁷ *Ibid.*, 181.

¹⁰⁸ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 359.

sebedůvěru v boji proti opozici. Již 11. srpna 1981 se Pinochet rozhodl opozici ukázat svou moc a vyhnal ze země Manuela Bustose z *Křesťanskodemokratické strany*, Alamira Guzmána ze *Socialistické strany* a demokratické představitele Jaimeho Castillo Velasca a Carlose Brionese.¹⁰⁹

Ekonomická krize

Rok 1980 byl díky prosazení referenda pro Pinocheta úspěšným, ale úspěchy netrvaly věčně. V roce 1982 zasáhla Chile silná ekonomická krize. Již během prvního roku po vypuknutí kleslo HDP o 14,3 % a nezaměstnanost překonala 20 %. Tato krize vzešla z kombinace vnějších a vnitřních vlivů. Chile neregulovalo spekulace na svých finančních trzích, čímž se privátní sektor zadlužoval. Následně privátní sektor nemohl vlivem globální recese získat zahraniční půjčky na splácení svých dluhů, což v kombinaci s nevhodně nastavenou monetární politikou a poklesem cen exportního zboží vyvolalo silnou ekonomickou krizi. Občané na ekonomický propad reagovali silnou kritikou vlády. Režim začala být kritizován za zavádění ekonomických opatření, jež zavedla Chile do krize.¹¹⁰ Jedno z hlavních vysvětlení původu ekonomické krize v Chile tkví v neliberálním vedení ekonomiky propagovaným Chicagskou školou. Strategie, která původně vytáhla Chile z ekonomické krize vytvořila podmínky pro vznik krize nové. Nedostatečná regulace vedla k obrovskému přílivu zahraničního kapitálu a Chile se postupně u konce 70. let zadlužovalo a vznikl obchodní deficit. V roce 1977 činil dluh Chile 5,6 miliard dolarů a v roce 1981 již 15,6 miliard dolarů. Zároveň neregulované vnitřní finanční trhy dávaly prostor ke vzniku pochybných finančních institucí. Počet bank v zemi vzrostl z 19 v roce 1976 na 45 v roce 1981 a počet schválených půjček ve stejném období vzrostl o 600 %. Tyto podmínky vytvořené juntou vedly k nestabilnímu finančnímu systému, který následně roku 1982 zkolaboval.¹¹¹ Mnoho lidí tedy předpokládalo, že za ekonomickou krizi může vláda a dávalo to najevo.

Ve snaze řešit krizi se junta rozhodla navýšit cla na některé dovážené produkty. Cla byla navýšena z 10 % v roce 1982 na 35 % v roce 1984¹¹², v srpnu 1982 byly zavedeny regulace

¹⁰⁹ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 361.

¹¹⁰ Bawden, *The Pinochet generation*, 183-184.

¹¹¹ Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship*, 97-99.

¹¹² *Ibid.*, 127.

na vývoz a dovoz měn s cílem omezit neregulované toky zahraničního kapitálu. Centrální banka začala regulovat finanční trhy, jelikož v daném momentě bylo již jasné, že trhy svou krizi nedokážou sami vyřešit. V roce 1986 byl vydán *Obecné bankovní zákon*, jež měl zajistit stabilitu finančního systému.¹¹³ Zároveň vláda přistoupila k motivaci firem, aby kupovaly domácí materiály a produkty na místo zahraničních. Banky byly povzbuzované k tomu, aby znovu projednaly podmínky splácení dluhů ve prospěch dlužníků. Tento odklon od volného vedení ekonomiky k strategii státních zásahů s cílem ochránit firmy a pracovníky měl úspěch a pomohly ke snížení nezaměstnanosti a znovunastartování ekonomiky.¹¹⁴

Před znovunastartováním ekonomiky ale nezaměstnanost rychle stoukala a ekonomická krize přerůstala v krizi politickou. Junta se začala bát o svou podporu mezi občany a vlivem stoupající nezaměstnanosti se rozhodla v srpnu 1982 spustit hromadně veřejné pracovní programy. Počet pracovníků v *Programu minimální zaměstnanosti (PEM)* stoupl z 43 500 v srpnu 1982 na 69 500 v prosinci téhož roku a následně na 396 277 v květnu 1983. V dalším pracovním programu *Okupační program pro hlavy domácnosti* stoupl počet z 15 600 v roce 1982 na 132 449 v květnu 1983. Hromadné rozšíření pracovních programů ale nepomohlo uklidnit krizí zasažené dělníky a ti se začali účastnit protivládních protestů. Jedním z těchto protestů se stala 11. května 1983 generální stávka uspořádaná *Svazem pracovníků v mědi* proti vládnímu řešení krize. Tato stávka se stala pro juntou znakem toho, že nyní čelí i opozici tvořenou dělnickou vrstvou. V reakci na to došlo vedení junty k závěru, že je dělníky nutno potrestat. Ve své strategii tedy otočila a snížila výdaje na pracovní programy. Počet pracovníků v programu PEM klesl do února 1984 na 175 790. Toto omezení pracovních programů následně vedlo k dalšímu vzrůstu nezaměstnanosti.¹¹⁵

Následujícím krokem, jež junta učinila v boji s vzrůstajícími nepokoji bylo řešení zadluženosti středních a malých firem. Vlastníci těchto podniků spolu s řidiči kamionů byli dříve významnými podporovateli vojenského převratu a nyní se díky ekonomické krizi výrazně zadlužili a pořádali protesty proti vládě. Aby tento problém režim vyřešil, tak sáhl k omezení daňových opatření nastavených proti malému businessu. Ve věci řidičů kamionů odpustil režim splácení pokut za překročení nákladu a zároveň pro ně vyjednal mírnější podmínky splácení 140 milionového dluhu jež dlužili. Tyto kroky vedly k tomu, že řidiči

¹¹³ Meller, *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship*, 128.

¹¹⁴ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 369.

¹¹⁵ *Ibid.*, 365.

kamionů opustili v roce 1984 protestní hnutí¹¹⁶ a junta se tím zbavila další opozice.

Ekonomické reformy a ústupky, ale nebyly jediným způsobem, jak byla řešena vzrůstající politická krize. Junta začala hledat způsoby, jak napřímo zasáhnout proti opozici. Úkolem najít nejefektivnější způsob byl pověřen nový ministr vnitra Sergio Onofre Jarpa. Vláda nemohla opozici ignorovat, ale příliš represivní zákroky podobné těm z počátku 70. let by nesly významně negativní následky. Přesto se ale stejně junta uchýlila k do jisté míry násilnému potlačování protestů. Nejsilnější zákrok, ke kterému došlo byl zákrok z 11. srpna 1983, kdy se armáda střetla s protestujícími v Santiagu. Tento střet vyústil v smrt 26 lidí a stovek zraněných a vyvolal mezi lidmi silnou nevoli. Aby junta vyrovnala tuto negativní ránu na svém obrazu, který se nyní snažila ukazovat veřejnosti, tak se přiklonila k určitým uvolněním. Významným vyhoštěncům bylo nyní dovoleno vrátit se do země, na krátkou dobu byla omezena cenzura médií a započala snaha o smíření junty s chilskou katolickou církví, jež bojovala za lidská práva a stavěla se proti vládě.¹¹⁷ Dále bylo povoleno profesionálním sdružení volit si samostatně členy do svých vedoucích pozic, čehož využila opozice a dosadila do těchto pozic zkušené demokratické politiky. Například v roce 1985 národní sdružení právníků s osmnácti člennou vedoucí komisí ve volbách střídalo deset nových členů. Z těchto deseti členů bylo zvoleno devět z řad demokratické opozice. Podobná situace nastávala mezi studentskými spolky. Na vedoucí pozice těchto spolku byly dříve dosazováni zástupci zvoleni armádou. Nyní mohli být na vedoucí posty voleni i studenti z opozičních skupin. Výsledkem toho bylo postupné vytlačení provládních zastánců z vedoucích pozic studentských spolků.¹¹⁸ Na vzrůstající význam politických sdružení reagoval civilní poradce Jaime Guzmán, jež za účelem podpory junty založil pravicovou politickou stranu *Nezávislé demokratické unie* (IDU) v čele se Sergiem Fernándezem, který zároveň v juntě zastával post prezidenta komise studující zákony. Vznik IDU vedl ke vzniku další pravicové strany, a to *Hnutí národní unie* dávající si za cíl sjednotit provládní příznivce neztotožňující se s IDU. *Hnutí národní unie* byla pro-vládní strana, která se ale stranila Pinochetovi. Ten se jí za to snažil různě přes vládní představitele omezovat a zabraňoval vrchním představitelům této strany účastnit se v národních komisích.¹¹⁹

¹¹⁶ Huneus, *The Pinochet Regime*, 367.

¹¹⁷ *Ibid.*, 372-373.

¹¹⁸ *Ibid.*, 374.

¹¹⁹ *Ibid.*, 376.

Politická krize nevedla jen k posílení demokratických stran a sdružení, ale posílila i chilské komunisty. Ti využívali demokratických demonstrací a během jejich konání se připletli do davu a vyvolávali násilné střety s policií. Tyto střety následně vedly k nárustu úmrtí vlivem zásahu státních složek z 14 mrtvých roku 1982 na 94 mrtvých roku 1983. Junta využila těchto násilností k pošpinění opozice a k tomu, aby roku 1984 znovu uvalila stav obležení. Ministr vnitra Sergio Onofre Jarpa se netajil tím, že podle jeho pohledu šlo o příliš represivní krok, se kterým nesouhlasí. Uvalený stav obležení trval rok, ale následně byl znovu uvalen roku 1986 po nepovedeném atentátu na Pinocheta.¹²⁰ Zároveň spolu s vzrůstajícím vlivem opozice vzrůstala i aktivnost agentů *Národního informačního centra*. Jen chvíli po uvalení stavu obléhání roku 1984 vtrhávají agenti rozvědky do sídel *Chilské komise pro lidská práva* ve městech Arica, Ranague, Concéptionu, Santiagu a Antofagase s cílem odradit členy a právníky této organizace od snahy pomoci zatčeným během protivládních protestů. Stejně jak příslušníci humanitárních organizací byli odrazováni i kněží, jež se stavěli proti juntě. Kněží dostávali výhružně zprávy, byli unášeni a mláceni či se na kostelech objevovaly výhružné zprávy typu: „*Smrt rudým kněžím*.“¹²¹

Podle údajů Amerického ministerstva zahraničí si represivní praktiky jen v roce 1984 vyžádaly zadržení kolem 8000 lidí z toho 257 bylo bez soudu vyhoštěno ze země a 421 bylo posláno do internačního tábora.¹²² Na vzrůstající napětí v zemi reagovali příslušníci levicového hnutí *Revolučního hnutí levice* (MIR), jež využili situace a začali útočit na příslušníky carabineros. 2.listopadu 1984 proběhl teroristický útok na autobus převážející carabinery. Tento útok si vyžádal život čtyř příslušníků. Další útok se konal hned o dva dny později, kdy MIR zaútočila na stanici carabinerů a zabila dva příslušníky této policejní organizace. Tím teroristické útoky nekončili a v prosinci došlo k dalšímu, který si vyžádal jeden život. Carabinerové ve snaze pomstít se za tyto útoky unesli a zavraždili tři významné komunisty. První z nich Santiago Nattino byl 28. března 1985 unesen před svým domem. Hned dalšího dne byl unesen i Manuel Guerrero spolu s Josém Manuelem Paradou.¹²³ Jejich bezvládná těla byla následně nalezena 30.března poblíž santiagského letiště. Vražda těchto tří mužů vyvolala mezi lidmi silné pobouření a ústavní soud určil speciálního vyšetřovatele

¹²⁰ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 381.

¹²¹ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 138-139.

¹²² *Ibid.*, 135.

¹²³ *Ibid.*, 140-141.

José Canovase, aby případ vyšetřil. Ten po čtyřech měsících vyšetřování určil pět carabinerů zodpovědných z vražd. Další postup ve vyšetřování tohoto případu vedlo 2.srpna 1985 k odstoupení Césara Mendози z vedoucí pozice v juntě. Na jeho pozici byl dosazen Rudolf Strange, jež okamžitě přistoupil k reformování carabinerů. Odstranil většinu generálů, rozpustil oddíl, do kterého patřili obžalovaní z vražd a vydal nařízení, že se carabinerové nebudou nadále účastnit potlačování nepokojů a přenechají tuto záležitost armádě.¹²⁴

Pinochetovo odstoupení

Rok 1988 znamenal pro Pinocheta již třetí plebiscit v pořadí, k jehož konání se zavázal v ústavě z roku 1980. Voliči v tomto hlasování vybrali: „...*mezi dalším osmiletým termínem pro diktátora (volba ano) a otevřenou prezidentskou volbou pořádanou další rok (volba ne)*.“¹²⁵ Tento plebiscit se ale od předešlých lišit. Nyní byly stanoveny zákony, kterými se plebiscit měl řídit. Hlasování mělo probíhat pod dohledem a opoziční strany se nyní mohly účastnit dohledu. Junta si od těchto ustanovení slibovala legitimnost Pinochetovi výhry, která by již nemohla být zpochybňována, ale zároveň nebylo dostatečně dáno pozornosti tomu, že tyto opatření nyní umožňovaly opozici vyhrát.¹²⁶

Opoziční strany ale nevěřily juntě a stále pochybovali o slibované legitimnost voleb a obávaly se, že v případě Pinochetovi prohry armáda zakročí a ovlivní výsledek voleb. Z pohledu opozice by správná cesta k demokracii spočívala ve svobodných volbách uspořádaných až po reformaci vlády. Tento způsob demokratizace podporovala i veřejnost, kdy se 71 % dotázaných v průzkumu z roku 1987 vyslovilo pro svobodné volby a 12 % pro plebiscit.¹²⁷ I přes slibovanou legitimitu a spravedlnost plebiscitu se junta stejně přiklonila k snahám o manipulaci s hlasováním. Příkladem této snahy bylo pochybné postavení volebního tribunálu, který měl dohlížet nad legitimitou plebiscitu. Jeho pochybné postavení vycházelo z toho, že tento tribunál měl být podle junty založen až po uskutečnění plebiscitu během prvních poslaneckých a senátorských voleb.¹²⁸ V řešení tohoto případu manipulace sehrál významnou roli konstituční tribunál, kde soudce Eugenio Valenzuela Sommariva

¹²⁴ Bawden, *The Pinochet generation*, 188.

¹²⁵ Taylor C. Boas, “Voting for Democracy: Campaign Effects in Chile’s Democratic Transition,” *Latin American Politics and Society* 57, no. 2 (2015): 71.

¹²⁶ Huneeus, *The Pinochet Regime*, 398.

¹²⁷ *Ibid.*, 398-399.

¹²⁸ *Ibid.*, 399.

přesvědčil své kolegy o neústavnosti vládního jednání. Soudci tedy rozhodli, že jednání junty je protiústavní a volební tribunál bude založen ještě před hlasováním. Následně se konstituční tribunál projevil ještě dalším rozhodnutím ve prospěch spravedlivého hlasování, kdy určil že se má všem stranám dostat stejného reklamního času v národních televizních kanálech. Junta se toto rozhodnutí snažila obejít tím, že určila čas vyhrazený opozici na pozdní večerní hodiny. Tato snaha se ale nepřinesla výsledky, jelikož pozdní reklamní čas neměl silný vliv na sledovanost.¹²⁹ Plebiscit měl tedy kontrolní tribunál a reklamní čas i pro opozici, ale hlavním faktorem, který odlišoval plebiscit z roku 1988 od dvou předešlých se stala existence veřejného seznamu registrovaných voličů. Tento faktor silně ztěžoval jakoukoliv snahu o podvod během hlasování. Junta se ale stejně jako u jiných opatření snažila o manipulaci ve svůj prospěch a v tomto případě se přiklonila k tomu, že se snažila voličům registraci co nejvíce ztížit.¹³⁰ Junta si díky svým nečestným praktikám udržela velkou výhodu v nadcházejících volbách, přesto ale měla ve výsledku opozice právo pořádat shromáždění, měla právo na patnácti minutový reklamní čas atd. což jí i přes nevýhody dávalo reálnou šanci na výhru.¹³¹

S blížícím se datem plebiscitu se provládní a opoziční strany rozhodly spustit své kampaně. Samotný Pinochet se ve snaze získat podporu lidu uchýlil k cestám po chilských regionech. V roce 1986 se Pinochet vydal na osmnáct cest, v roce 1987 již na dvacet šest a v prvních osmi měsících roku 1988 jich stihl dvacet tři. Během těchto cest pořádal proslovy, propagoval veřejné regionální projekty a úspěchy vlády, setkával se s představiteli regionálních sdružení atd.¹³² Důležitým faktorem během předvolební kampaně se stala skutečnost, že politické rozvolňování během přechodného období vedlo k vytvoření početného množství nových politických stran a hnutí. Tím se opozice a vládní příznivci rozprostřeli do více sdružení a nebyli tak jednotní jak dříve. V zemi vznikly čtyři pravicové strany, kdy hlavní dvě podporující vládu *Hnutí národní unie* (NU) a *Nezávislá demokratická unie* (IDU) se silně rozcházely v názoru na Pinochetovo znovuzvolení. Členové NU byli proti znovuzvolení Pinocheta, zatímco IDU ho podporovalo. Důležité bylo ale to, že pro IDU by prohra Pinocheta neznamenal porážku. Jednalo se totiž o silnou stranu, která by dokázala

¹²⁹ Huneus, *The Pinochet Regime*, 400.

¹³⁰ *Ibid.*, 402.

¹³¹ The International Commission of the Latin American Studies Association to Observe the Chilean Plebiscite “The Chilean Plebiscite: A First Step Toward Redemocratization,” chileanplebiscite.pdf (lasaweb.org), 2.

¹³² Huneus, *The Pinochet Regime*, 408.

zaujmout silné postavení i po změně režimu.¹³³ Obě strany zároveň spojoval volební systém do kongresových voleb, který strany nutil vytvářet koalice. Aby obě strany ve volbách nebyly poraženy opozicí, tak se rozhodly spojit spolu se stranou *Národní fronta práce* do strany *Národní obnovy*.¹³⁴ Silné vnitřní spory a nesouhlas ve věci plebiscitu, ale vedl k rychlému odchodu příznivců *Nezávislé demokratické unie* z *Národní obnovy* a jejich vyjádření definitivního souhlasu s Pinochetovo znovuzvolením. Tyto měsíce trvající rozpory a nejednota mezi pravicovými stranami se následně negativně odrazila na organizaci Pinochetovo kampaně.¹³⁵

Na rozdíl od stran podporujících juntou dokázala opozice překonat své rozpory a spojit se během své kampaně proti Pinochetovi, což 2. ledna 1988 vyústí ve vznik sdružení *Koncert stran za „NE“*. Toto sdružení čítalo šestnáct politických stran.¹³⁶ „NE“ kampaň byla úspěchem, jelikož ještě v červnu 1988 předvíдалy průzkumy nerozhodný výsledek, ale již v září předvíдалy výsledek ve prospěch opozice. Hlavní skupiny, které změnilý názor na nadcházející hlasování byli voliči z venkova, ženy a lidé nízkého socioekonomického statusu. Tento úspěch vycházel z měsíců sjednoceného úsilí opozičních stran. Součástí „NE“ kampaně byly televizní spoty ve kterých se reportéři vydávali na venkov a pomocí rozhovorů s místními upozorňovali na chudobu, útlak a propagandu způsobenou vládou.¹³⁷ Na druhou stranu provládní kampaň pro Pinocheta představovala jeho osobu jakožto ochránce Chile, který chránil zemi před marxismem a zabránil válkám s Peru a Argentinou. Podle kampaně by rezignace Pinocheta vedla k ekonomickému a politickému chaosu a jednalo se tedy mezi volbou růstu a volbou úpadku vedenou marxisty skrývajících v opozičních stranách.¹³⁸ Tato kampaň ale nebyla úspěšná jako ta opozice a přesvědčila méně lidí.

5. října 1988 tedy nadešel čas hlasování a téměř čtyři miliony lidí (56 % voličů) hlasovalo proti Pinochetovi. V reakci na výsledky hlasování se setkali představitelé junty. Pinochet na setkání odmítal své odstoupení a vyžadoval po ostatních vůdcích junty podepsání dokumentu, který by mu dával v případě nouze pravomoc velet všem armádním jednotkám. José Merino, Rudolf Strange a generál Matthei nesouhlasili a junta zablokovala Pinochetovo

¹³³ Huneus, *The Pinochet Regime*, 402.

¹³⁴ Ibid., 403-404.

¹³⁵ Ibid., 405-406.

¹³⁶ Ensalaco, *Chile Under Pinochet*, 176.

¹³⁷ Cronovich, Paula T. „„NO“ and „NO“: The Campaign and the Pablo Larraín's Film”. *Radical History Review*, 2016, no. 124: 168.

¹³⁸ Bawden, *The Pinochet generation*, 207.

snahu udržet se u moci¹³⁹, čímž donutili Pinocheta předat moc. Následující svobodné prezidentské volby roku 1989 vyhrává Patricio Alwyn a Pinochet mu v následujícím roce předává post prezidenta.

Závěr

V prvotních letech po puči se junta dostává do procesu konsolidace moci. Během tohoto období se pro dosažení svých cílů junta uchyluje k restriktivním opatřením v podobě cenzury, zákazu hromadného shromažďování, uvalení stavu obléhání či mnoha dalším. Současně dochází k plnému narušení legislativního systému země a obcházení systému soudního. Během budování vládní struktury se začíná do popředí dostávat Augusto Pinochet, který se poté stává ústřední osobou celého režimu a oficiálním prezidentem Chilské republiky. Spolu s budováním vládní struktury prochází země ekonomickou přestavbou, jež vychází z myšlenek Chicagské školy. Vládou implementované ekonomické reformy jsou úspěšné a dostávají zemi z ekonomické krize vyvolané Allendeho vládou a napomáhají juntě získat si přízeň obyvatel.

Zároveň se po převratu začala projevovat krutost junty. Ta přichází k moci s tvrzením, že se v zemi nachází levicový nepřítel, kterého je za účelem záchrany země nutno zlikvidovat. Ve snaze likvidovat tohoto nepřítele začínají hromadné zatíkání, věznění, mučení a vraždění. K tomuto využívá junta armády, policie ale i nově vybudované centrální rozvědky DINA. Ta pro režim dokonce páchá i teroristické útoky v zahraničí. Kruté praktiky nezůstávají bez povšimnutí a v zemi se začínají silně ozývat negativní ohlasy na porušování lidských práv ze strany režimu. K vnitrostátním ohlasům se postupně přidávají i negativní ohlasy ze zahraničí, na což junta prvotně reaguje snahou, jakkoliv tyto ohlasy diskreditovat či umlčet. Následně se ale režim přiklání k zmírnění totalitních podmínek v zemi a Pinochet uspořádává první plebiscit ve snaze posílit své postavení jakožto nenahraditelného vůdce a zdiskreditovat zahraniční obvinění z narušování lidských práv. Nedlouho po prvním plebiscitu přichází druhý, který má prosadit juntou navrhovanou ústavu. Ta je následně úspěšně prosazena čímž dochází k částečné demokratizaci, která ale stále zajišťovala juntě

¹³⁹ Bawden, *The Pinochet generation*, 208.

vůdčí pravomoci a legitimitu k tomu, aby se nadále držela u moci.

Stabilní situaci později narušuje silná ekonomická krize v roce 1982. V dané době mnoho lidí vidí původ krize v ekonomických opatření zavedených juntou. V zemi výrazně klesá HDP a roste nezaměstnanost. Začínají stávky a demonstrace proti režimu. Ekonomická krize dává vzniknout krizi politické. Ve snaze řešit ekonomickou krizi se junta uchyluje k vládním intervencím v ekonomice a postupně se jí daří krizi řešit. Co se týče politických nepokojů, tak ty režim řeší potlačováním protestů a částečným politickým uvolněním. Na krátkou dobu byla omezena cenzura médií, významným vyhoštěncům bylo nyní dovoleno vrátit se do země, profesionálním sdružení bylo povoleno volit si samostatně členy do svých vedoucích pozic atd. V tomto období uvolnění v zemi posiluje demokratická opozice, což se během třetího plebiscitu v roce 1988 stává Pinochetovi osudným. Ten byl ústavou z roku 1980 vázán obhájit své prezidentsví po osmi letech. Toto hlasování se ale od předešlých lišilo tím, že byly stanoveny zákony, kterými se mělo řídit. Junta si od těchto ustanovení slibovala legitimitu Pinochetovi výhry, která by již nemohla být zpochybňována. Zároveň tím ale utvářela podmínky pro možnou výhru opozice. Ta jich využila, a i přes vládní manipulace se dokázala sjednotit a přesvědčit voliče k hlasování proti Pinochetovi, jež plebiscit prohrává a roku 1989 předává moc Patriciu Alwynovi.

Summary

In the early years after the coup, the junta entered the process of consolidating power. During this period, the junta resorts to restrictive measures in the form of censorship, a ban on mass gatherings, the imposition of a state of siege, or much more. At the same time, the country's legislative system is being completely disrupted and the judicial system is being circumvented. During the building of the government structure, Augusto Pinochet began to come to the fore, who then became the central figure of the whole regime and the official president of the Republic of Chile. Along with building a government structure, the country is undergoing economic reconstruction, based on the ideas of the Chicago School. Government-implemented economic reforms are successful in getting the country out of the economic crisis caused by Allende's government and helping the junta gain the favor of the population.

In the early years after the coup, the cruelty of the junta starts to show. The junta comes to power with the claim that there is a leftist enemy in the country, which in order to save the country must be eliminated. To eliminate this enemy, mass arrests, imprisonment, torture, and murder begin. For this, the regime uses the army, the police, but also the newly built central intelligence service DINA, which even commits terrorist attacks abroad. These practices do not go unnoticed and strong negative responses within the country start to emerge as a reaction to the regime's human rights violations. In addition to the negative responses within the country are also gradually added negative responses from abroad, to which the junta initially responds with attempts to discredit or silence these responses in any possible way. Subsequently, however, the regime leans towards easing totalitarian conditions in the country, and Pinochet holds the first plebiscite to strengthen his position as an irreplaceable leader and discredit foreign allegations of human rights violations. Shortly after the first plebiscite, the second one takes place to enforce the constitution proposed by the junta. It is eventually successfully enforced, leading to partial democratization, which still maintained the power in the junta's hands and provided it with legitimacy to remain in power for upcoming years.

However, the stable situation is disrupted by the strong economic crisis in 1982. At that time, many people see the origin of the crisis in the economic measures introduced by the junta. The country's GDP is falling sharply, and unemployment is rising. Strikes and demonstrations against the regime begin. The economic crisis gives rise to a political crisis. To solve the economic crisis, the junta resorts to government interventions in the economy and is gradually succeeding in dealing with the crisis. As for the political unrest, the regime is addressing it by suppressing protests and partial political liberalization. Media censorship was reduced for a short time, important exiles were now allowed to return to the country, professional associations were allowed to elect members to their leadership positions, etc. During this period of liberalization, the country's democratic opposition was strengthened, which was later fatal to Pinochet during the third plebiscite. This vote took place in 1988. Pinochet was bound by the 1980 constitution to defend his presidency after eight years. However, this plebiscite differed from the previous ones in that its course was defined by laws and provisions that were to be followed. Junta saw these laws and provisions as a means to legitimize the upcoming win of Pinochet in a way that could no longer be questioned. At the same time, these laws and provisions created the conditions for a possible victory for the

opposition, which took advantage of them and, despite government manipulations, managed to unite and persuade voters to vote against Pinochet, which consequentially loses in the plebiscite and in 1989 hands over power to Patricia Alwyn.

Použitá literatura

Prameny

Amnesty International. "Disappeared Prisoners in Chile." Disappeared Prisoners in Chile | Amnesty International.

Amnesty International. "Chile: An Amnesty International Report." Chile: An Amnesty International Report | Amnesty International.

Archivo Chile. "Acta de Constitución de la Junta de Gobierno." ACTA DE CONSTITUCIÓN (archivochile.com).

Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. "Decreto Ley 521." Decreto Ley-521 18-JUN-1974 MINISTERIO DEL INTERIOR - Ley Chile - Biblioteca del Congreso Nacional (bcn.cl).

Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. "Decreto Ley 1878." Decreto Ley-1878 13-AGO-1977 MINISTERIO DEL INTERIOR - Ley Chile - Biblioteca del Congreso Nacional (bcn.cl).

Sekundární zdroje

BAROSS, Robert. *Constitutionalism and Dictatorship*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 349 s. ISBN 0-511-02090-2.

MELLER, Patricio. *The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship: A Political Economy Analysis*. London: Macmillan Press LTD, 2002. 222 s. ISBN 0-333-80053-2.

HUNEEUS, Carlos. *The Pinochet Regime*. Colo: Lynne Rienner Publishers, 2007. 559 s. ISBN 978-1588264060.

BAWDEN, John R. *The Pinochet generation: The Chilean Military in the Twentieth Century*. Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 2016, 277s. ISBN 978-0-8173-1928-1

ENSALACO, Mark. *Chile Under Pinochet: Recovering the Truth*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000. 279s. ISBN 19104-4011.

KORNBLUH, Peter. *The Pinochet File: A Declassified Dossier on Atrocity and Accountability*. New York: The New Press, 2013. 624 s. ISBN: 978-1595589125.

DINGES, John. *The Condor Years.: How Pinochet and his Allies Brought Terrorism to Three Continents*. New York: The New Press, 2004. 332s, ISBN 978-1-5955-8902-6.

DRAKE, Paul W. a Ivan JAKSIC. *The Struggle for Democracy in Chile*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1995. 358s. ISBN 9780803266001.

DÁVILA, Jerry. *Dictatorship in South America*. Hoboken: Blackwell Publishing LTD, 2013. 224 s. ISBN: 978-1405190558.

Akademické články

BAWDEN, John R. "Cutting Off the Dictator: The United States Arms Embargo of the Pinochet Regime, 1974-1988." *Journal of Latin America Studies* 45, no. 3. (2013): 513-543.

BOAS, Taylor C. "Voting for Democracy: Campaign Effects in Chile's Democratic Transition." *Latin American Politics and Society* 57, no. 2 (2015): 67-90.

CRONOVICH, Paula T. "„NO“ and „NO“: The Campaign and the Pablo Larraín's Film." *Radical History Review* 124, (2016): 165-176.

REMMER, Karen L. „Political Demobilization in Chile, 1973-1978.“ *Comparative Politics* 12, no. 3 (1980): 275-301.

WALKER, Vanessa. "At the End of Influence: The Letelier Assassination, Human Rights, and Rethinking Intervention in US-Latin American Relations." *Journal of Contemporary History* 46, no. 1 (2011): 109-135. ISSN 0022-0094.

Dobový tisk

ONIS, Juan de. „Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule,“ *The New York Times*, January 4, 1978, [Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule - The New York Times \(nytimes.com\)](#).

Elektronické zdroje

The International Commission of the Latin American Studies Association to Observe the Chilean Plebiscite. "The Chilean Plebiscite: A First Step Toward Redemocratization." [chileanplebiscite.pdf \(lasaweb.org\)](#).

1. Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Hugo Kalinin
E-mail:	13522042@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	zimní, 2020
Semestr a školní rok ukončení práce:	letní, 2021
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Szobi, Ph.D.
Název práce:	Politický vývoj Chile v letech 1973-1990
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	V roce 1973 nastává v Chile vojenský převrat a k moci se dostává vojenská junta. Ta si dává za cíl vyhubit marxismus v zemi. Ve jménu boje s levicovým nepřítelem tedy v zemi začíná období násilností, hromadných zatýkání, věznění bez soudů a masovému porušování lidských práv. Zároveň začíná v zemi proces ekonomické a politické transformace. Ekonomické reformy vedou v druhé polovině 70. let k prudkému hospodářskému růstu, zatímco politické přetvoření pevně ustanovuje mocenské postavení junty v zemi. Během období politické transformace se dostává do čela vedení země Augusto Pinochet, který si postupně posiluje své mocenské postavení. Pinochet se následně u moci drží až do roku 1990, kdy junta předává moc nové demokratické vládě.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):	Od zadání projektu se téma liší hlavně v tom, že neobsahuje úvodní část, která by řešila důvody, jež vedly k puči v roce 1973. Práce se zaměřuje na období až po puči a tato část nebyla zahrnuta z důvodu zachování tématické celistvosti a aby zbytečně nedocházelo k natahování tématu. Zároveň je v závěrečné verzi práce kladen větší důraz na mocenské soupeření v juntě a Pinochetův vzestup, jeikož Pinochet sám o sobě silně dopomáhal juntě k udržení se u moci. Náhled na jeho praktiky tedy ve výsledku obohacuje práci.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	<ol style="list-style-type: none">1. Úvod2. Upevňování moci v období po převratu<ol style="list-style-type: none">a. Politické restrikce a budování vládyb. Ekonomické přetvoření zeměc. Hromadné represed. DINA3. Pozdější období junty<ol style="list-style-type: none">a. konec DINA a ztráta Americké podporyb. Rozpory v juntě a druhý plebiscitc. Ekonomická krized. Pinochetovo odstoupení4. Závěr/Summary
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):	

1. BAROSS, Robert. Constitutionalism and Dictatorship. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 349 s. ISBN 0-511-02090-2.
2. MELLER, Patricio. The Unidad Popular and Pinochet Dictatorship: A Political Economy Analysis. London: Macmillan Press LTD, 2002. 222 s. ISBN 0-333-80053-2.
3. HUNEEUS, Carlos. The Pinochet Regime. Colo: Lynne Rienner Publishers, 2007. 559 s. ISBN 978-1588264060.
4. BAWDEN, John R. The Pinochet generation: The Chilean Military in the Twentieth Century. Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 2016, 277s. ISBN 978-0-8173-1928-1
5. ENSALACO, Mark. Chile Under Pinochet: Recovering the Truth. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000. 279s. ISBN 19104-4011.
6. BAWDEN, John R. "Cutting Off the Dictator: The United States Arms Embargo of the Pinochet Regime, 1974-1988." Journal of Latin America Studies 45, no. 3. (2013): 513-543.
7. BOAS, Taylor C. "Voting for Democracy: Campaign Effects in Chile's Democratic Transition." Latin American Politics and Society 57, no. 2 (2015): 67-90.
8. ONIS, Juan de. „Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule,“ The New York Times, January 4, 1978, Chileans Voting Today in Plebiscite on Pinochet's Rule - The New York Times (nytimes.com).
9. DINGES, John. The Condor Years.: How Pinochet and his Allies Brought Terrorism to Three Continents. New York: The New Press, 2004. 332s, ISBN 978-1-5955-8902-6.
10. DÁVILA, Jerry. Dictatorship in South America. Hoboken: Blackwell Publishing LTD, 2013. 224 s. ISBN: 978-1405190558.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

¹ Číslo se liší, podle Bet B. Lockwooda v knize Chile Under Pinochet Recovering the Truth šlo přibližně o 72 lidí